

«Σφυγμός του Επιχειρείν 2021»: Συνεχίζεται η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και προσδοκίες ανάκαμψης

Για πέμπτη συνεχή χρονιά, το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ, με τη συνεργασία της MRB, πραγματοποίησε την έρευνα «Ο Σφυγμός του Επιχειρείν». Στόχοι της έρευνας είναι:

- η καταγραφή της γνώμης των επιχειρήσεων ως προς την αξιολόγηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τόσο σε macro όσο και σε micro επίπεδο και
- η ανάδειξη προτάσεων για τη διευκόλυνση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και τη χάραξη πολιτικών για την προσέλκυση επενδύσεων και την οικονομική ανάκαμψη. Αναπόφευκτα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις συνθήκες της πανδημίας και στις προκλήσεις για την επόμενη μέρα, αλλά και στις προκλήσεις της πράσινης μετάβασης.

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας

- Οι μεταρρυθμίσεις βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον, σύμφωνα με τους Δείκτες Αξιολόγησης Δυσκολιών στο macro και micro περιβάλλον (4,9 και 4,8 μονάδες αντίστοιχα, με βέλτιστο το 1, βλ. [Δ1](#) και [Δ7](#)). Ενδεικτικά αναφέρεται η βελτίωση στους φορολογικούς συντελεστές (από 70,6% σε 45,5% στα εμπόδια).
- Οι επιχειρήσεις προσδοκούν σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας, καθώς αξιολογούν θετικά την υφιστάμενη, αλλά και τη μελλοντική κατάστασή τους, με τα υψηλότερα ποσοστά από το 2017 (46% και 42% αντίστοιχα, βλ. [Δ16](#)), ενώ το 55% εκτιμάει πως θα αυξηθεί ο τζίρος τους το 2022 ([Δ17](#)).
- Το 53,7% θεωρεί πως τα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας είναι αποτελεσματικά ([Δ20](#)).
- Η τηλεργασία έχει έρθει για να μείνει, καθώς το 50% των επιχειρήσεων σκοπεύει να την υιοθετήσει στις θέσεις εργασίας που ταιριάζει ([Δ26](#)).
- Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες δείχνουν τη σημασία που έχει ο ψηφιακός μετασχηματισμός για μια πιο αποτελεσματική οικονομία και αγορά, καθώς πάνω από το 58% των επιχειρήσεων αξιολογεί θετικά τους top-3 ψηφιακούς φορείς του δημοσίου ([Δ13](#)).
- Αμετάβλητα παραμένουν τα επενδυτικά πλάνα για το 62% των μεγάλων επιχειρήσεων παρά την πανδημία, αναδεικνύοντας τη σημασία που έχει η επίτευξη κρίσιμου μεγέθους, ώστε οι επιχειρήσεις να παραμένουν ανθεκτικές και η οικονομία να αναπτύσσεται ([Δ27](#)).
- Το 72% εκφράζει ανησυχία σχετικά με τις ανατιμήσεις μεταξύ άλλων στο κόστος των πρώτων υλών και της ενέργειας, για τις οποίες οι δυνατότητες απορρόφησης χωρίς αυξήσεις είναι πεπερασμένες ([Δ28](#) και [Δ29](#)).
- Οι επιχειρήσεις με πάνω από 10 εργαζομένους εκφράζουν ανησυχία για το υψηλό κόστος ενέργειας, καθώς το θεωρούν ως το βασικό εμπόδιο στην καθημερινή τους λειτουργία ([Δ9](#)).
- Το 70% των επιχειρήσεων έχει υψηλές προσδοκίες από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και θεωρεί πως θα συμβάλει θετικά στην οικονομία ([Δ5](#)).
- Για ένα μειοψηφικό αλλά σημαντικό μέρος της αγοράς, κυρίως μικρότερων επιχειρήσεων, εντοπίζεται η ανάγκη για ενημέρωση και ευαισθητοποίησή τους σχετικά μες προκλήσεις της πράσινης ανάπτυξης, καθώς μόνο το 28,7% των μικρών επιχειρήσεων τη θεωρεί πολύ ή πάρα πολύ σημαντική (50% στις μεγάλες επιχειρήσεις, βλ. [Δ30](#)).

Ως ένα γενικό συμπέρασμα, καταγράφεται η αυξημένη εκτίμηση για τη συνεχιζόμενη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας και τη συνεχιζόμενη βελτίωση κρίσιμων δεικτών του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με οδηγό την ψηφιοποίηση. Συνολικά, οι επιχειρήσεις αξιολογούν θετικά την υφιστάμενη, αλλά και τη μελλοντική κατάστασή τους, με τα υψηλότερα ποσοστά από το 2017 (46% και 42% αντίστοιχα, βλ. [Δ16](#)), ενώ το 55% εκτιμάει πως θα αυξηθεί ο τζίρος τους και το 37% πως θα προχωρήσει σε αύξηση της απασχόλησης ([Δ17](#)).

Τομέας Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών

Διευθυντής: Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor: Αυγή Οικονομίδου

Για πληροφορίες: eper@sev.org.gr

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Ωστόσο, **πηγή ανησυχίας** για το 72% αποτελούν οι **πληθωριστικές πιέσεις** από τις ανατιμήσεις στα κόστη των πρώτων υλών, της ενέργειας και των μεταφορών, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν και σε αυξήσεις τιμοκαταλόγων (Δ28 και Δ29). Πρόκληση παραμένει και η ενθάρρυνση της στροφής προς τη βιώσιμη ανάπτυξη ειδικά ανάμεσα στις μικρότερες επιχειρήσεις (Δ30).

Η επιχειρηματικότητα στην εποχή της πανδημίας

Έξι στις 10 επιχειρήσεις προσδοκούν σε **σχετικά σύντομη διάρκεια στις επιπτώσεις της κρίσης του covid-19** (ως και το τέλος του 2022, βλ. Δ19), ενώ αποτελεσματικά θεωρούνται και τα γενικά μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων (53,7%, βλ. Δ20). Τα ειδικά μέτρα ανά κλάδο ωστόσο κρίνονται μη αποτελεσματικά από το 54,2% των επιχειρήσεων, ποσοστό ανάλογο με το 2020 (Δ20). Παράλληλα, η **τηλεργασία «ήρθε για να μείνει» με το 50% να σκοπεύει να την υιοθετήσει, εφόσον ταιριάζει**, στο μέλλον και ανεξαρτήτως της πανδημίας (Δ26). Ως προς την εξέλιξη του επενδυτικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων, το **μέγεθος της επιχείρησης είναι καίριος παράγοντας για την «αντοχή» του σχεδιασμού** στις συνθήκες της πανδημίας με το 62% των μεγάλων και το 45% των μεσαίων να προχωρούν κανονικά (Δ27). Υψηλές προσδοκίες για την αντιμετώπιση της κρίσης υπάρχουν από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης με το 70% να εκτιμά ότι θα συμβάλει θετικά (Δ5).

Οι επιχειρήσεις για την πράσινη μετάβαση

Για το 62% των επιχειρήσεων, τα **ζητήματα της πράσινης ανάπτυξης καταγράφονται ως σημαντικά** (Δ30). Δημιουργούν προοπτική για **μείωση του κόστους λειτουργίας, βελτίωση της σχέσης με τους πελάτες και τους προμηθευτές, είσοδο σε νέες αγορές και αύξηση της καινοτομικής τους ικανότητας** (30-35%, βλ. Δ32). Το 46% **σκοπεύει να επενδύσει στο μέλλον σε δράσεις που συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας** (Δ35). Στον αντίποδα, η πράσινη μετάβαση δεν είναι σημαντική για το 17% (34% στη Μεταποίηση), κάτι που αναδεικνύει την ανάγκη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τις προκλήσεις και την ωρίμανση της προσαρμογής (Δ33). Αυτό ισχύει ειδικά για τις μικρότερες επιχειρήσεις, καθώς για τις μεγαλύτερες σε ποσοστό 50% τα ζητήματα πράσινης μετάβασης κρίνονται ως πολύ σημαντικά, με το ποσοστό να υποχωρεί στο 28,7% στις μικρές επιχειρήσεις, γεγονός που περιγράφει το μέγεθος της προσπάθειας ενημέρωσης και ενθάρρυνσης που χρειάζεται (Δ30).

Αξιολόγηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Το 2021 συνεχίστηκε - για 4η χρονιά - η πορεία βελτίωσης στους **Δείκτες Αξιολόγησης Δυσκολιών στο macro και micro περιβάλλον, με επιδόσεις πλέον πάνω από τη βάση** (Δ1 και Δ7). Η ψηφιοποίηση του κράτους παραμένει ένα “success story” (Δ10) με την καλύτερη αξιολόγηση να αφορά τρεις ψηφιακούς φορείς του δημοσίου, με ακόμα μεγαλύτερη βελτίωση έναντι του 2020 (gov.gr 71%, businessportal ΓΕΜΗ 60% και ΕΡΓΑΝΗ 58%, βλ. Δ13). Στα υπόλοιπα πεδία μεταρρυθμίσεων καταγράφεται **χαμηλότερος βαθμός ικανοποίησης** (κάτω από 20% στα περισσότερα), ωστόσο σε όλα σχεδόν υπάρχει βελτίωση έναντι του 2020 (Δ10).

Στο macro επίπεδο, **μεγαλύτερο εμπόδιο** παραμένει διαχρονικά η **υψηλή φορολογία** (45,5%), καταγράφοντας σημαντική όμως **βελτίωση έναντι του 2020**, κάτι που αποδίδεται στη μείωση των φορολογικών συντελεστών και της προκαταβολής φόρου εισοδήματος (Δ2). Με αρκετή απόσταση ακολουθούν η **διαφθορά / το έλλειμμα διαφάνειας** (29,5%), η **αναποτελεσματική λειτουργία των θεσμών** (26,5%) πεδίο που περιλαμβάνει και τη δικαιοσύνη όπου καταγράφεται στασιμότητα, η **μακροοικονομική κατάσταση της χώρας** (23,4%) και το **διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον** (22,4%) για το οποίο η ανησυχία των επιχειρήσεων έχει τριπλασιαστεί σε σχέση με το 2020. **Αξιοσημείωτη βελτίωση** σε σχέση με το 2020 παρουσιάζουν η **έλλειψη κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού** (8° εμπόδιο από 2°) και το **έλλειμμα στη συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα για την ανάπτυξη καινοτομίας** (10° εμπόδιο από 7°), πεδία όπου ο ΣΕΒ έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες. Στο **micro επίπεδο** παρατηρείται μια μικρή, αλλά συνεχής, βελτίωση στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων, ενώ για πρώτη φορά κατατάσσεται στην **πρώτη θέση η αδυναμία πρόσβασης στη χρηματοδότηση / ο ακριβός δανεισμός** (32,4%, βλ. Δ8). Παράλληλα, **ενισχύεται η δυσκολία του υψηλού κόστους ενέργειας σε σχέση με το 2020** (4° εμπόδιο, με 28,6%, +8 π.μ.).

Για την επόμενη μέρα και την **ανάκαμψη της οικονομίας μετά την κρίση της πανδημίας**, οι μεν μικρότερες επιχειρήσεις ζητούν στήριξη από την Πολιτεία, ενώ οι μεσαίες και μεγάλες δίνουν έμφαση στην προσέλκυση νέων επενδύσεων (Δ4). Ως σημαντικές προτεραιότητες αναδεικνύονται ακόμα συνδυαστικά τα **ζητήματα της καινοτομίας** (26,3%) και της **ενίσχυσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας** (12,2%), όπως και τα **ζητήματα της σύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας** (21,9%) και της **ενίσχυσης της έρευνας στα πανεπιστήμια** (21%).

Η ταυτότητα της έρευνας «Ο Σφυγμός του Επιχειρείν»

Για **πέμπτη συνεχή χρονιά**, το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ, με τη συνεργασία της MRB, πραγματοποίησε την **έρευνα γνώμης των επιχειρήσεων «Ο Σφυγμός του Επιχειρείν»**, το διάστημα 20.09-25.10.2021¹.

Στόχοι της έρευνας είναι η **αξιολόγηση της ελκυστικότητας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της χώρας** και η ανάδειξη προτάσεων για τη διευκόλυνση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και τη **χάραξη πολιτικών** για τις επενδύσεις και την οικονομική ανάκαμψη. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις συνθήκες της πανδημίας και στις **προκλήσεις** που αντιμετωπίζει η επιχειρηματικότητα **την επόμενη ημέρα**.

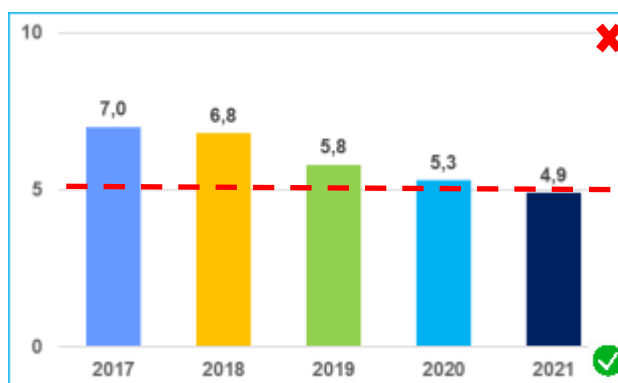
Στην **ανάλυση που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κυριότερα ευρήματα**.

1. Αξιολόγηση εμποδίων στο macro περιβάλλον

Συνεχής η βελτίωση στο Δείκτη Αξιολόγησης Δυσκολιών στο ευρύτερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον - Για πρώτη φορά πάνω από τη βάση ο Δείκτης

Το 2021 ο Δείκτης Αξιολόγησης Δυσκολιών που σχετίζονται με το ευρύτερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον συνέχισε να βελτιώνεται και ξεπέρασε για πρώτη φορά τη βάση (4,9 μονάδες με βέλτιστο το 1), σημειώνοντας αξιόλογη πρόοδο σε σχέση με το 2020 (**Δ1**). Η εξέλιξη αυτή δεν σημαίνει ότι δεν παραμένουν σημαντικά περαιτέρω περιθώρια για καλύτερη αντιμετώπιση των δομικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και ότι χρειάζεται ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια.

Δ1. Δείκτης Αξιολόγησης Δυσκολιών που σχετίζονται με το Ευρύτερο Οικονομικό και Πολιτικό Περιβάλλον
Κλίμακα από 1 «Καθόλου Δυσκολία» έως 10 «Μεγάλη Δυσκολία»

Μεγαλύτερο εμπόδιο στο ευρύτερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον παραμένει διαχρονικά η **υψηλή φορολογία** (45,5%), καταγράφοντας **σημαντική όμως βελτίωση έναντι του 2020**, γεγονός που αποδίδεται σε μέτρα όπως η μείωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος νομικών προσώπων από 24% σε 22% και της προκαταβολής φόρου εισοδήματος από 100% σε 80%, καθώς και η απαλλαγή από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης των εισοδημάτων από επιχειρηματική δραστηριότητα, από κεφάλαιο (μερίσματα, τόκοι, δικαιώματα, εισόδημα από ακίνητα) και από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Με αρκετή απόσταση ακολουθούν η **διαφθορά / το έλλειμμα διαφάνειας** (29,5%), η **αναποτελεσματική λειτουργία των θεσμών** (26,5%) η οποία περιλαμβάνει και τη δικαιοσύνη και που αποτελεί το μόνο από τα πεδία αυτά στο οποίο δεν καταγράφεται βελτίωση κατά το τελευταίο έτος, η **μακροοικονομική κατάσταση της χώρας** (23,4%) και το **διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον** (22,4%) για το οποίο η ανησυχία των επιχειρήσεων έχει τριπλασιαστεί σε σχέση με το 2020.

¹ Για την ταυτότητα της έρευνας δείτε τον πίνακα (**Δ41**) στο τέλος της παρούσας έκδοσης και για τα πλήρη αποτελέσματα των προηγούμενων ετών [εδώ](#).

Αξιοσημείωτη βελτίωση σε σχέση με το 2020 παρουσιάζουν η **έλλειψη κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού** (8° εμπόδιο από 2°) και το **έλλειμμα στη συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα για την ανάπτυξη καινοτομίας** (10° εμπόδιο από 7°), πεδία όπου ο ΣΕΒ έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες (δείτε ενδεικτικά [εδώ](#) και [εδώ](#)).

Δ2. Αξιολόγηση εμποδίων που σχετίζονται με το ευρύτερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον (macro περιβάλλον)

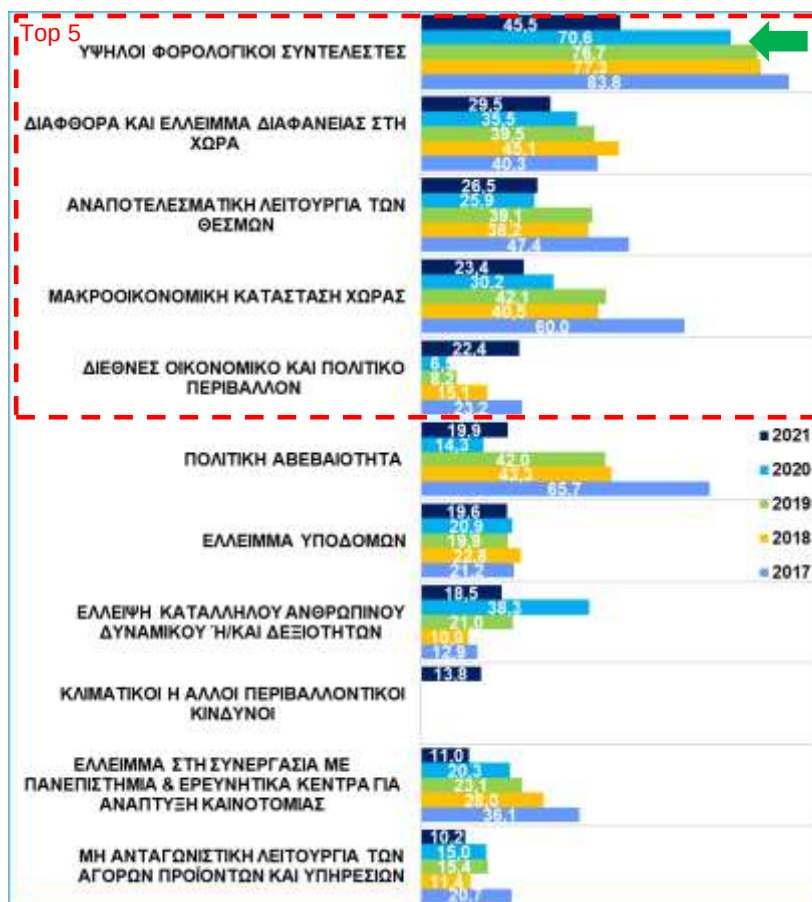
Κλίμακα από 1 έως 5, όπου 1 = Καμία Δυσκολία και 5 = Πολύ Μεγάλη Δυσκολία

Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Πολύ Μεγάλη Δυσκολία».

Η «Μακροοικονομική κατάσταση της χώρας» αντικατέστησε το 2020 το «Εγχώριες οικονομικές επιπτώσεις της ύφεσης».

Το «Έλλειμμα στη συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα για την ανάπτυξη καινοτομίας» αντικατέστησε το 2020 το «Έλλειμμα καινοτομικής ικανότητας της Ελληνικής οικονομίας».

Η παράμετρος «Κλιματικοί ή άλλοι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι» μετράται για πρώτη φορά.

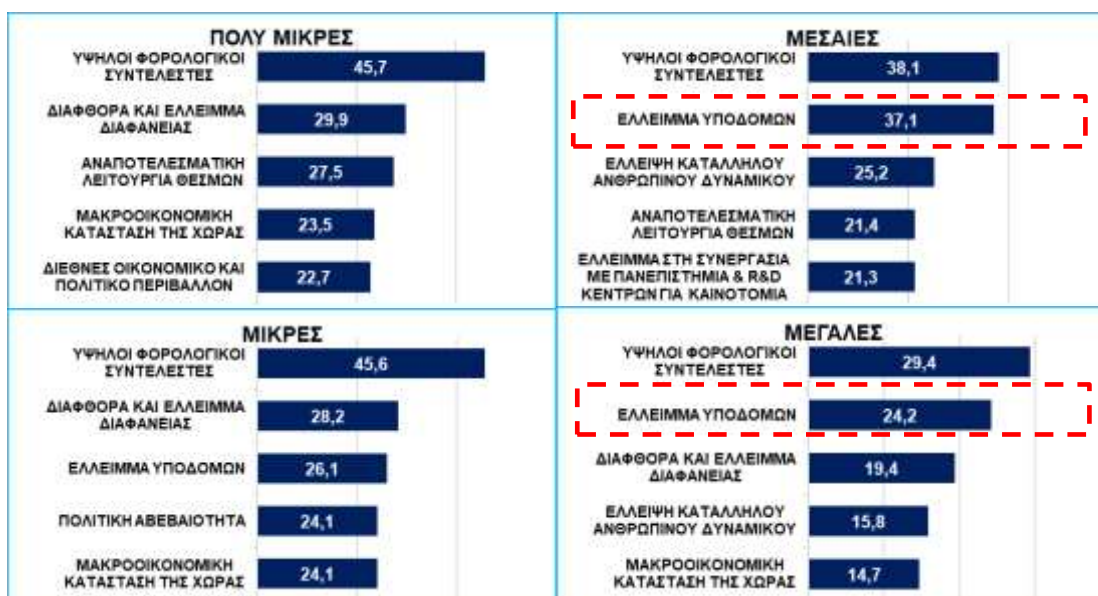

Ανά μέγεθος επιχειρήσεων, αυτό που ξεχωρίζει είναι ότι οι **μεγάλες και μεσαίες** επιχειρήσεις προτάσσουν το **πρόβλημα ελλείμματος υποδομών** και το κατατάσσουν ως το 2° σημαντικότερο εμπόδιο.

Δ3. Τα πέντε (5) μεγαλύτερα εμπόδια που σχετίζονται με το ευρύτερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον (macro περιβάλλον), ανά μέγεθος επιχείρησης

Κλίμακα από 1 έως 5, όπου 1 = Καμία Δυσκολία και 5 = Πολύ Μεγάλη Δυσκολία
Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Πολύ Μεγάλη Δυσκολία»

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι,
Μικρές 10-49 εργαζόμενοι,
Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και
Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

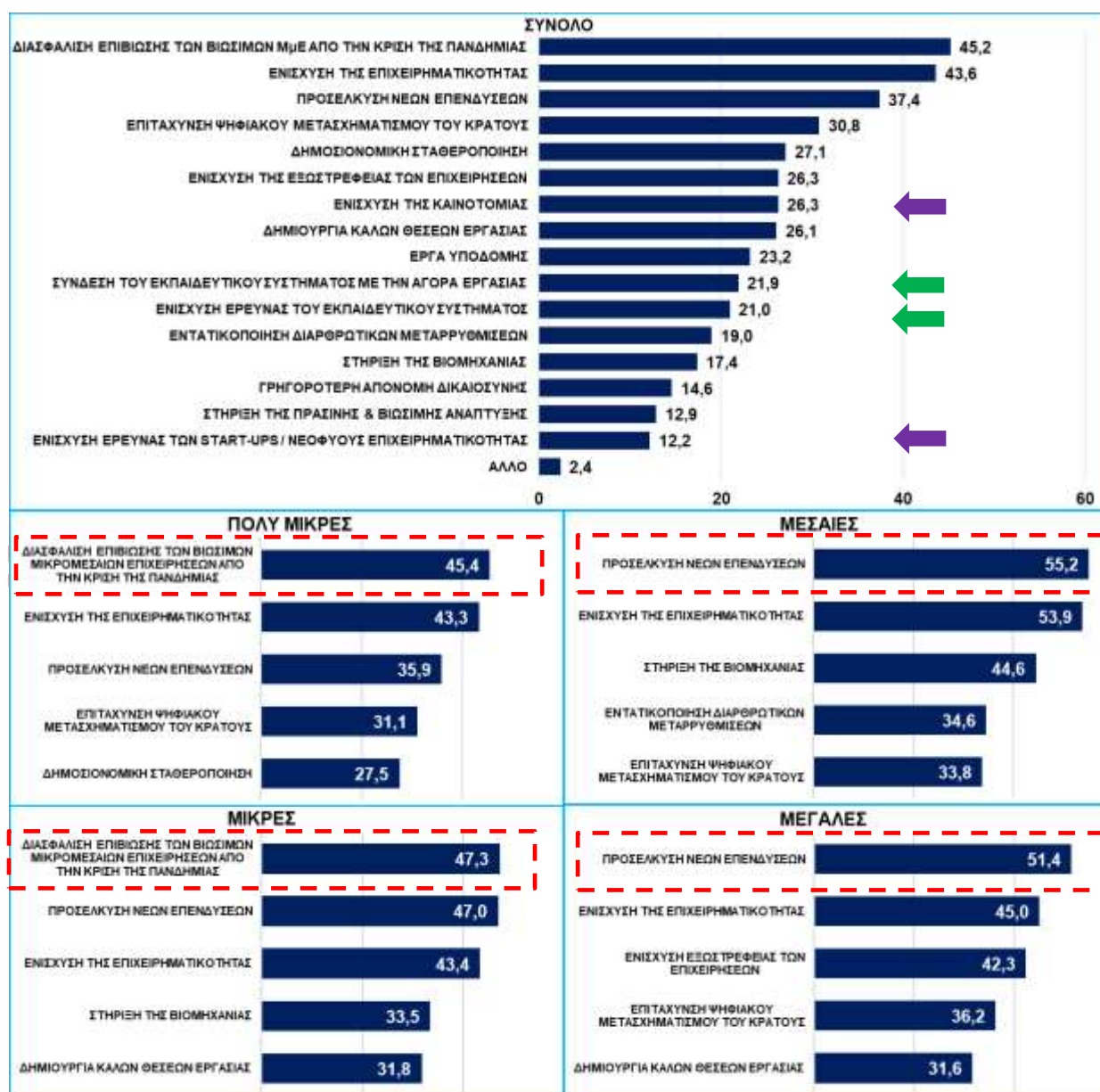
«Κλειδί» της επόμενης ημέρας η βιώσιμη επιχειρηματικότητα και οι νέες επενδύσεις - Υψηλές προσδοκίες για έμμεσα οφέλη από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Για την ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού, οι επιχειρήσεις προτάσσουν διαφορετικές προτεραιότητες ανάλογα με το μέγεθός τους. Εύλογα, οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις αναδεικνύουν την ανάγκη στήριξης εκείνων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που παρουσιάζουν προοπτικές ανάπτυξης, ενώ οι μεσαίες και μεγάλες δίνουν έμφαση στην προσέλκυση νέων επενδύσεων (Δ4). Συνολικά, ως σημαντικές προτεραιότητες αναδεικνύονται ακόμα συνδυαστικά τα ζητήματα της καινοτομίας (26,3%) και της ενίσχυσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας (12,2%), όπως και τα ζητήματα της σύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας (21,9%) και της ενίσχυσης της έρευνας στα πανεπιστήμια (21%).

Δ4. Προτεραιότητες για τη χώρα ώστε να ανακάμψει η οικονομία από την κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού, συνολικά και ανά μέγεθος επιχείρησης

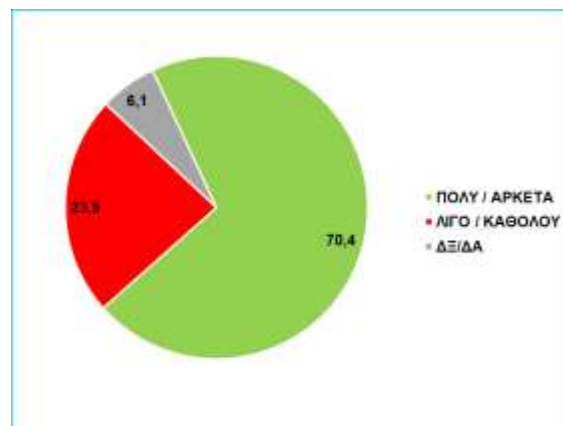
Δυνατότητα μέχρι πέντε απαντήσεων. Απαντήσεις σε ποσοστά (%).

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

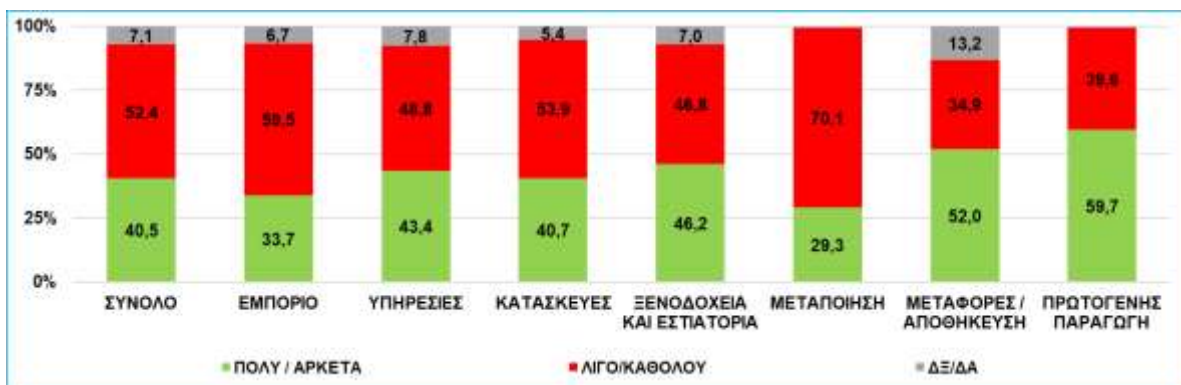
Όσον αφορά στη σημασία που αποδίδουν οι επιχειρήσεις στο **Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας**, το **70%** εκτιμά ότι το **θα συμβάλλει** έμπρακτα στην αντιμετώπιση της κρίσης (**Δ5**).

Δ5. Εκτίμηση για το βαθμό που το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κρίσης

Αναφορικά με την εκτίμηση των επιχειρήσεων για την **επίδραση του Εθνικού Σχεδίου ειδικά στον κλάδο όπου δραστηριοποιούνται**, μειώνεται η προσδοκώμενη ωφέλεια (40,5%). Η Πρωτογενής Παραγωγή και οι Μεταφορές / Αποθήκευση ξεχωρίζουν ωστόσο, με ποσοστά πάνω από 50%.

Δ6. Εκτίμηση για το βαθμό που θα ευνοηθεί ο κλάδος δραστηριότητας της επιχείρησης από την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

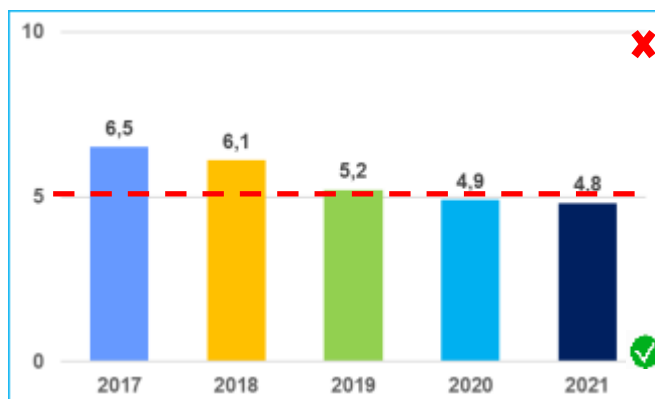

2. Αξιολόγηση εμποδίων στο micro περιβάλλον

Μικρή μεν, συνεχής δε η βελτίωση στο Δείκτη Αξιολόγησης Δυσκολιών στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων το 2021

Ο Δείκτης Αξιολόγησης των Δυσκολιών που σχετίζονται με την καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων σημείωσε οριακή βελτίωση το 2021 και διαμορφώθηκε σε 4,8 μονάδες (με βέλτιστο το 1), ξεπερνώντας τη βάση για δεύτερη συνεχή χρονιά (**Δ7**).

Δ7. Δείκτης Αξιολόγησης Δυσκολιών που σχετίζονται με την Καθημερινή Λειτουργία των επιχειρήσεων
Κλίμακα από 1 «Καθόλου Δυσκολία» έως 10 «Μεγάλη Δυσκολία»

Όσον αφορά στα **μεγαλύτερα εμπόδια** στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων, για πρώτη φορά την περίοδο 2017-2021 κατατάσσεται στην **πρώτη θέση η αδυναμία πρόσβασης στη χρηματοδότηση / ο ακριβός δανεισμός** (32,4%) (**Δ8**). Αυτό συμβαίνει διότι αφενός δεν υπάρχει κάποια βελτιωτική παρέμβαση στο εν λόγω πεδίο, με το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων να παραμένει και αφετέρου υποχωρούν σημαντικά άλλα εμπόδια που προβλημάτιζαν τις επιχειρήσεις όπως το **ασταθές φορολογικό πλαίσιο** (30,3%) το οποίο διαχρονικά προκαλούσε τη μεγαλύτερη δυσκολία, καθώς και η **πολυνομία και ασάφεια του θεσμικού πλαισίου**. Αντιθέτως, **ενισχύεται η δυσκολία από το υψηλό κόστος ενέργειας σε σχέση με το 2020** (4^ο εμπόδιο, με 28,6%, +8 π.μ.). Σημειώνεται ότι για πρώτη φορά μετρήθηκε η παράμετρος του αυξανόμενου κόστους προσαρμογής στις πολιτικές για το κλίμα, καταλαμβάνοντας την προτελευταία θέση στα εμπόδια.

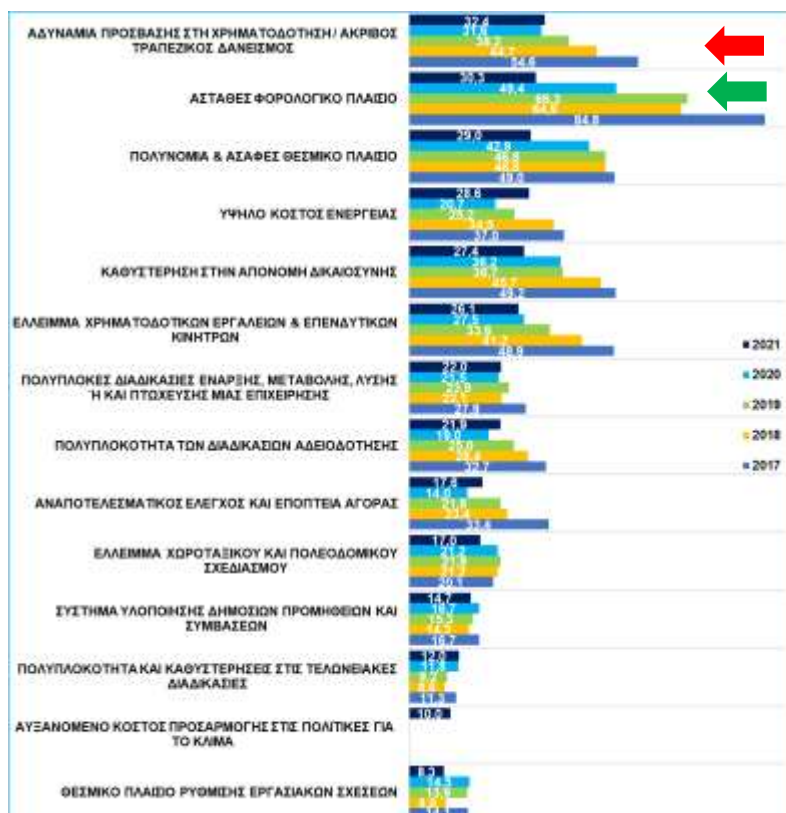
Δ8. Αξιολόγηση εμποδίων που σχετίζονται με την καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων (micro περιβάλλον)

Κλίμακα από 1 έως 5, όπου

1 = Καμία Δυσκολία και 5 = Πολύ Μεγάλη Δυσκολία
Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών.

Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Πολύ Μεγάλη Δυσκολία».

Η παράμετρος «Αυξανόμενο κόστος προσαρμογής στις πολιτικές για το κλίμα» μετράται για πρώτη φορά.

Ανά μέγεθος επιχειρήσεων, **ξεχωρίζει ότι όλες τις επιχειρήσεις με πάνω από 10 εργαζομένους θεωρούν ότι η μεγαλύτερη δυσκολία προκαλείται από το υψηλό κόστος ενέργειας (Δ9).**

Δ9. Τα πέντε (5) μεγαλύτερα εμπόδια που σχετίζονται με την καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων (micro περιβάλλον), ανά μέγεθος επιχείρησης

Κλίμακα από 1 έως 5, όπου

1 = Καμία Δυσκολία και

5 = Πολύ Μεγάλη Δυσκολία

Εμφάνιση ποσοστού (%)

απάντησης «Πολύ Μεγάλη Δυσκολία»

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι,

Μικρές 10-49 εργαζόμενοι,

Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και

Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

3. Αξιολόγηση μεταρρυθμίσεων τελευταίου έτους

Η ψηφιοποίηση του κράτους αναγνωρίζεται - για δεύτερη συνεχή χρονιά - ως η πιο επιτυχημένη μεταρρύθμιση.

Για δεύτερη συνεχή χρονιά και με ακόμα μεγαλύτερη ένταση, οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν την ψηφιοποίηση του κράτους ως την πιο επιτυχημένη μεταρρύθμιση του τελευταίου έτους, με το 56% των επιχειρήσεων να έχει βιώσει θετική επίδραση στη λειτουργία του (**Δ10**). Στα υπόλοιπα πεδία καταγράφεται χαμηλότερος βαθμός ικανοποίησης (κάτω από 20% στα περισσότερα πεδία), ωστόσο σε όλα σχεδόν υπάρχει βελτίωση έναντι του 2020.

Δ10. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μεταρρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν στη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών στη λειτουργία των επιχειρήσεων

Κλίμακα από 1 έως 5, 1: Καθόλου Βελτίωση, 5: Μεγάλη Βελτίωση

Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Πολύ Μεγάλη Βελτίωση».

Οι μεταρρυθμίσεις στα πεδία «Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση» και «Πλαίσιο για νεοφυείς επιχειρήσεις» μετρώνται για πρώτη φορά.

Ενδεικτική των περιθωρίων βελτίωσης που υπάρχουν σε όλα τα πεδία πλην της ψηφιοποίησης του κράτους είναι η απόσταση μεταξύ των θετικών κρίσεων για τις μεταρρυθμίσεις (βλ. μπλε μπάρα) και των αρνητικών αξιολογήσεων (βλ. κόκκινη μπάρα), εάν ληφθούν υπόψη οι απαντήσεις μόνο όσων έχουν άποψη για τις μεταρρυθμίσεις (**Δ11**). Ειδικά στα πεδία χωροταξίας, εποπτείας της αγοράς, απονομής δικαιοσύνης και επιχειρηματικών πάρκων καταγράφεται η μεγαλύτερη απόσταση (πάνω από 40 π.μ.), αποτυπώνοντας ότι οι παρεμβάσεις δεν γίνονται στην πράξη αντιληπτές από την αγορά.

Δ11. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μεταρρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν στη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών στη λειτουργία των επιχειρήσεων

Κλίμακα από 1 έως 5, 1: Καθόλου Βελτίωση, 5: Μεγάλη Βελτίωση
Εμφάνιση απαντήσεων μόνο όσων έχουν άποψη.

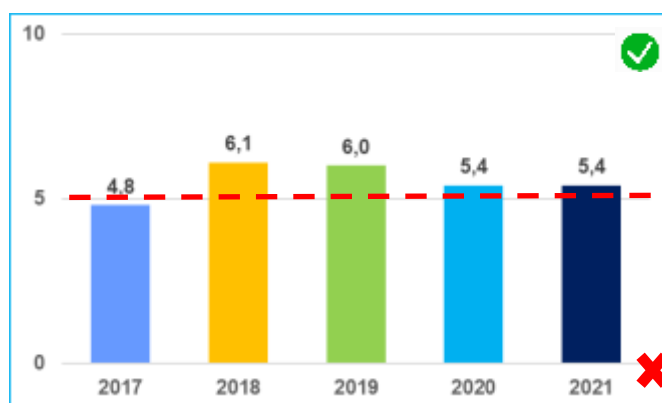
4. Αξιολόγηση ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών

Σταθερός ο Δείκτης αξιολόγησης της Ποιότητας των Δημόσιων Φορέων το 2021

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιχειρήσεων από την Ποιότητα των Δημόσιων Φορέων / Υπηρεσιών παρέμεινε σταθερός το 2021 σε 5,4 μονάδες (Δ12).

Δ12. Δείκτης Ικανοποίησης από την Ποιότητα των Δημόσιων Φορέων / Υπηρεσιών

Κλίμακα από 1 έως 10, 1: Καμία Ικανοποίηση, 10: Πλήρης Ικανοποίηση

Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες προσφέρουν λύσεις στις επιχειρήσεις.

Τρεις δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες λαμβάνουν την καλύτερη αξιολόγηση από τις επιχειρήσεις, με σημαντική βελτίωση έναντι του 2020, δείχνοντας το δρόμο στους υπόλοιπους: Ψηφιακή πύλη gov.gr 70,8%, businessportal 60% και ΕΡΓΑΝΗ 58,3% (Δ13).

Αντιθέτως, **δημόσιοι φορείς κρίσιμης σημασίας για την επιχειρηματικότητα, όπως Υπουργεία και Δικαστήρια, αδυνατούν να ακολουθήσουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων** και κατατάσσονται στις τελευταίες θέσεις με ποσοστά ικανοποίησης κάτω από 15%, παρά τη μικρή βελτίωση το 2021.

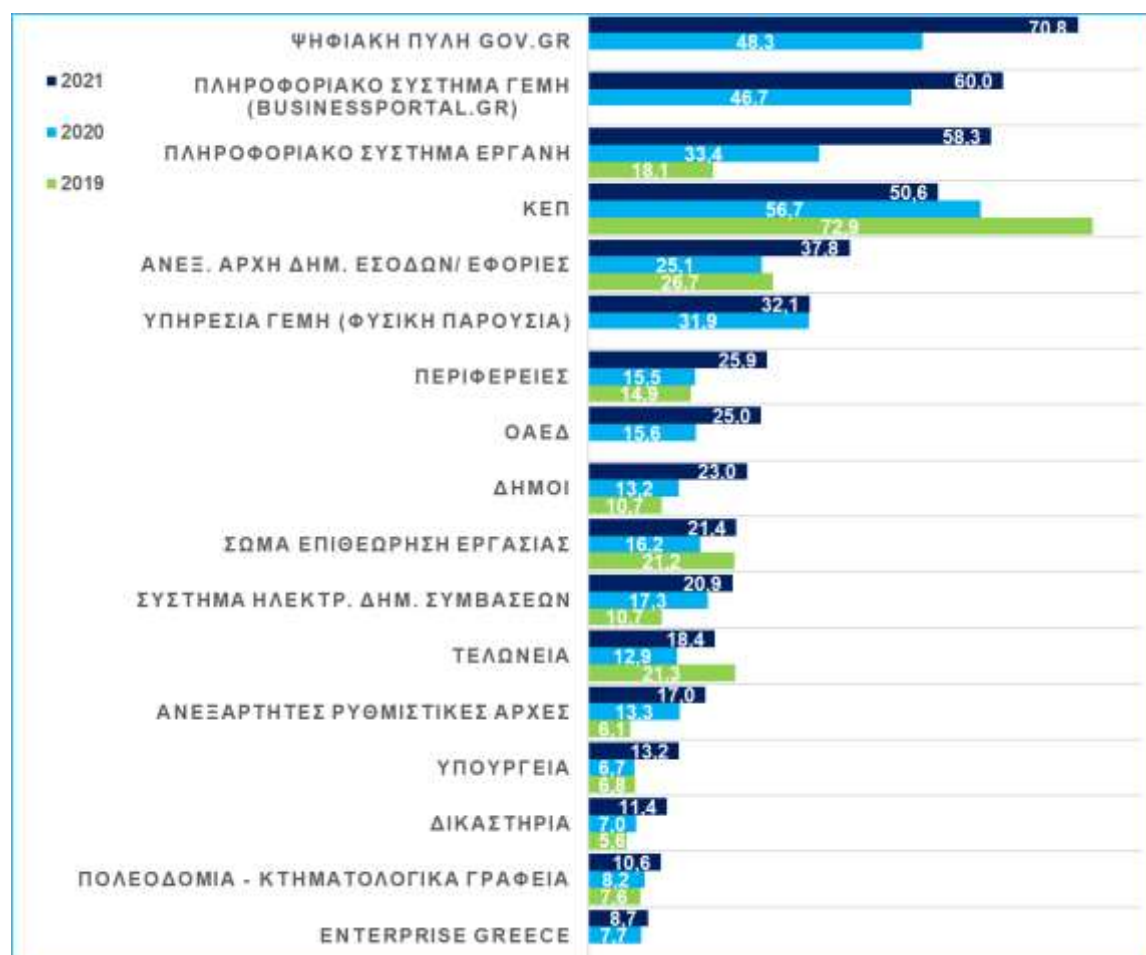
Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι παρόλο που στο γράφημα (**Δ13**) αποτυπώνεται αύξηση των ποσοστών ικανοποίησης σχεδόν σε όλους τους φορείς το 2021 έναντι του 2020, ο σχετικός Δείκτης Ποιότητας παρέμεινε σταθερός όπως προαναφέρθηκε. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι ότι ταυτόχρονα έχουν αυξηθεί και οι αρνητικές αξιολογήσεις (Λίγο / Καθόλου ικανοποιημένος), δηλαδή υπάρχει μία πόλωση στα δύο άκρα που οδηγεί σε αυτό το αποτέλεσμα.

Δ13. Ποσοστό επιχειρήσεων που δηλώνουν ικανοποίηση από την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς / υπηρεσίες

Κλίμακα από 1 έως 5, όπου 1 = Καθόλου Ικανοποιημένος και 5 = Πολύ Ικανοποιημένος.

Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Πολύ ικανοποιημένος (4+5)».

Από το 2020 αξιολογούνται χωριστά το πληροφοριακό σύστημα ΓΕΜΗ και η Υπηρεσία ΓΕΜΗ φυσική παρουσία (οι τιμές του 2019 αφορούν στην ενιαία αξιολόγηση). Το 2020 αξιολογούνται για πρώτη φορά η ψηφιακή πύλη gov.gr, ο ΟΑΕΔ και το Enterprise Greece, το οποίο υποκατέστησε τα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στις Πρεσβείες.

Εάν ληφθούν υπόψη οι **απαντήσεις μόνο όσων έχουν άποψη, τα αποτελέσματα διαφέρουν για κάποιους φορείς (Δ14)**. Από τη μία πλευρά, είναι μεγαλύτερος ο «πραγματικός» βαθμός ικανοποίησης για το Εθνικό Σύστημα Δημοσίων Συμβάσεων (ανεβαίνει από την 11^η θέση στην 6^η), τα Τελωνεία (από τη 12^η θέση στην 8^η) και το Enterprise Greece (από τη 17^η θέση στην 13^η). Από την άλλη πλευρά, αποτυπώνεται

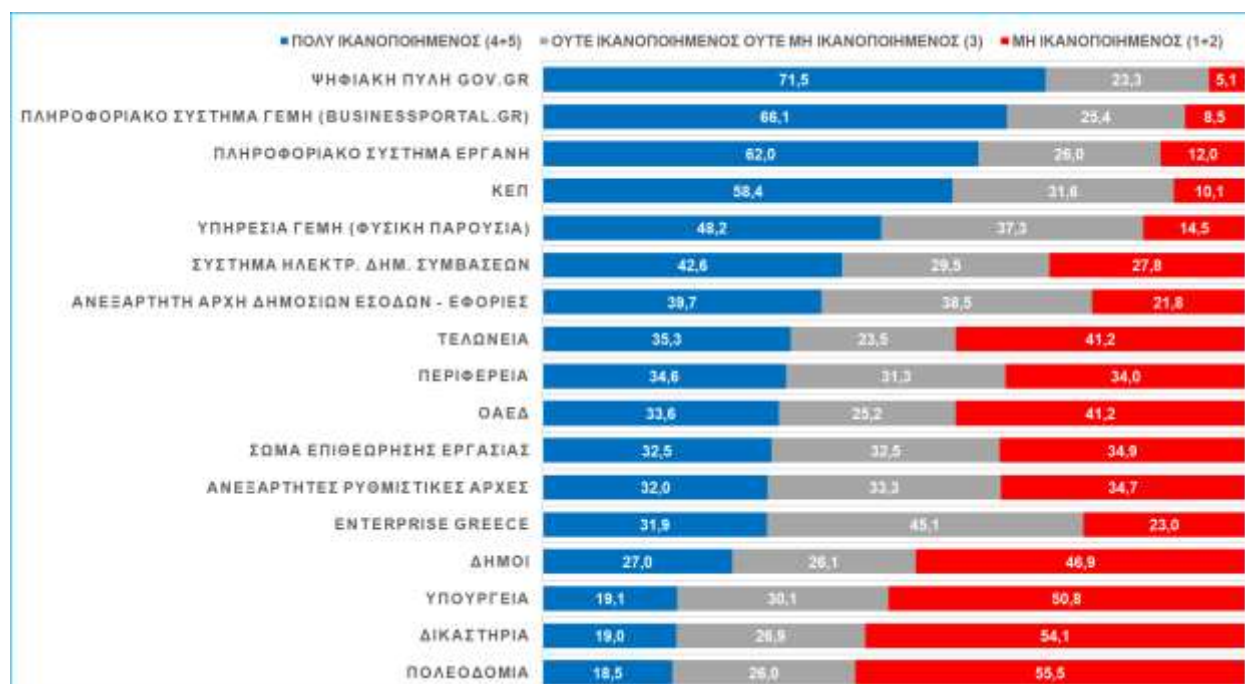

μεγαλύτερη δυσaréσκεια για την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (υποχωρώντας ελαφρώς από την 5^η θέση στην 7^η) και για του Δήμους (από τη 9^η θέση στην 14^η).

Επίσης, είναι αξιοσημείωτο ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες δεν λαμβάνουν μόνο υψηλά ποσοστά ικανοποίησης, αλλά είναι εξαιρετικά περιορισμένες οι αρνητικές κρίσεις, δείχνοντας με ακόμα μεγαλύτερη ένταση την αποδοχή των επιχειρήσεων. Το αντίθετο συμβαίνει σε φορείς που η εξυπηρέτηση κατά κύριο λόγο απαιτεί εξυπηρέτηση με μη ψηφιοποιημένο τρόπο, όπως στην Πολεοδομία, τα Δικαστήρια και τα Υπουργεία με αρνητικά ποσοστά ικανοποίησης πάνω από 50%.

Δ14. Αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς / υπηρεσίες (2021)

Κλίμακα από 1 έως 5, όπου 1 = Καθόλου Ικανοποιημένος και 5 = Πολύ Ικανοποιημένος. Εμφάνιση απαντήσεων μόνο όσων έχουν άποψη.

5. Αξιολόγηση της οικονομικής πορείας της χώρας και των επιχειρήσεων

Βελτιωμένη βλέπουν την κατάσταση της χώρας οι επιχειρήσεις έναντι του 2020.

Η εκτίμηση για την **υφιστάμενη οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνεται σημαντικά το 2021 σε σχέση με το 2020**: μία στις τέσσερις θεωρεί ότι είναι Πολύ / Αρκετά Καλή (+15 π.μ.) και 42% ότι είναι Σταθερή (+17 π.μ.). Παρόλα αυτά, οι αρνητικές εκτιμήσεις παραμένουν περισσότερες από τις θετικές (34% κακή κατάσταση έναντι 24,3% καλή κατάσταση) (Δ15).

Δ15. Αξιολόγηση υφιστάμενης οικονομικής κατάστασης χώρας

Οι απαντήσεις είναι σε ποσοστά. Δεν συμπεριλαμβάνονται οι απαντήσεις «Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ».
2020 (έρευνα Β): αποτελέσματα της έρευνας στο διάστημα 23.11 - 03.12.2020, μετά την απόφαση επιβολής της δεύτερης καραντίνας.

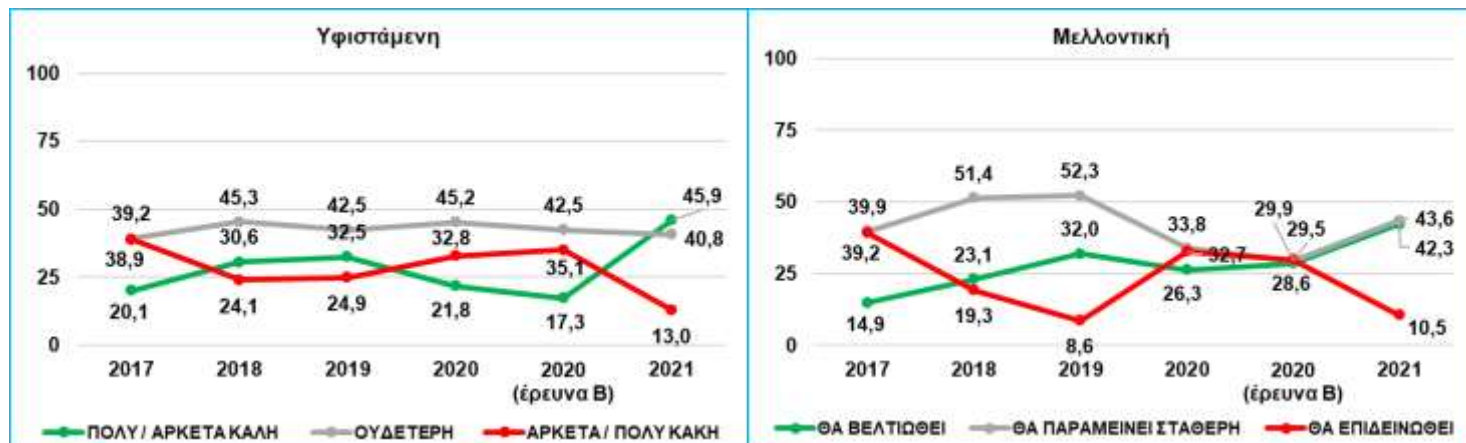
Οι επιχειρήσεις ανέκαμψαν το 2021 και παρουσιάζονται πιο αισιόδοξες από ότι το 2017 και έπειτα.

Το 46% των επιχειρήσεων αξιολογεί ως καλή την παρούσα του κατάσταση και το 42% ως καλή τη μελλοντική του κατάσταση (Δ16). Πρόκειται για τα υψηλότερα ποσοστά καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2017-2021.

Δ16. Αξιολόγηση υφιστάμενης και μελλοντικής οικονομικής κατάστασης επιχείρησης

Οι απαντήσεις είναι σε ποσοστά. Δεν συμπεριλαμβάνονται οι απαντήσεις «Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ».

2020 (έρευνα Β): αποτελέσματα της έρευνας στο διάστημα 23.11 - 03.12.2020, μετά την απόφαση επιβολής της δεύτερης καραντίνας.

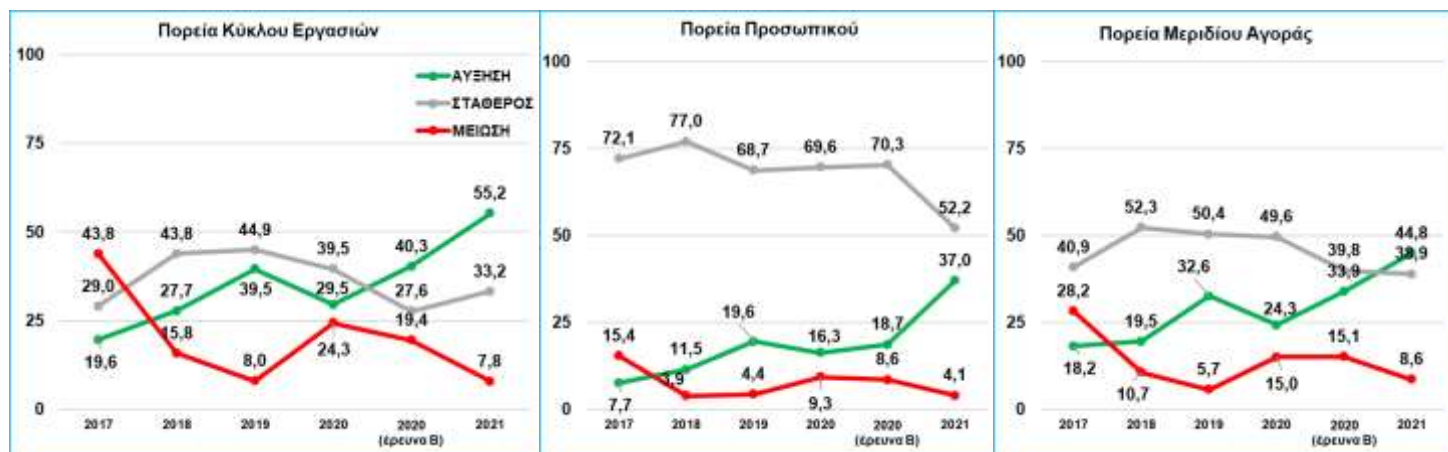
Το 55% των επιχειρήσεων προβλέπει αύξηση πωλήσεων το επόμενο έτος και το 37% αύξηση του προσωπικού κλείνοντας την αρνητική παρένθεση του 2020.

Ποσοστό 55,2% εκτιμά ότι θα επιτύχει αύξηση τζίρου τον επόμενο χρόνο και 37% θα ενισχύσει το προσωπικό του, ομοίως τα υψηλότερα ποσοστά της περιόδου 2017-2021. Απώλειες θέσεων εργασίας φοβάται μόλις το 4,1% των επιχειρήσεων (Δ17).

Δ17. Εκτίμηση για πορεία επιχείρησης τον επόμενο χρόνο, σε σχέση με Κύκλο Εργασιών, Προσωπικό και Μεριδίον Αγοράς

Οι απαντήσεις είναι σε ποσοστά. Δεν συμπεριλαμβάνονται οι απαντήσεις «Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ».

2020 (έρευνα Β): αποτελέσματα της έρευνας στο διάστημα 23.11 - 03.12.2020, μετά την απόφαση επιβολής της δεύτερης καραντίνας.

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η προβλεπόμενη αύξηση των πωλήσεων για το 2022 είναι ανεξάρτητη από τις εξελίξεις στο πεδίο της πανδημίας

Το τρέχον έτος (2021) η ανάκαμψη των πωλήσεων των επιχειρήσεων δεν προήλθε από παράγοντες που συνδέονται με την πανδημία και στο γράφημα αριστερά αποτυπώνεται η εύληπτα η

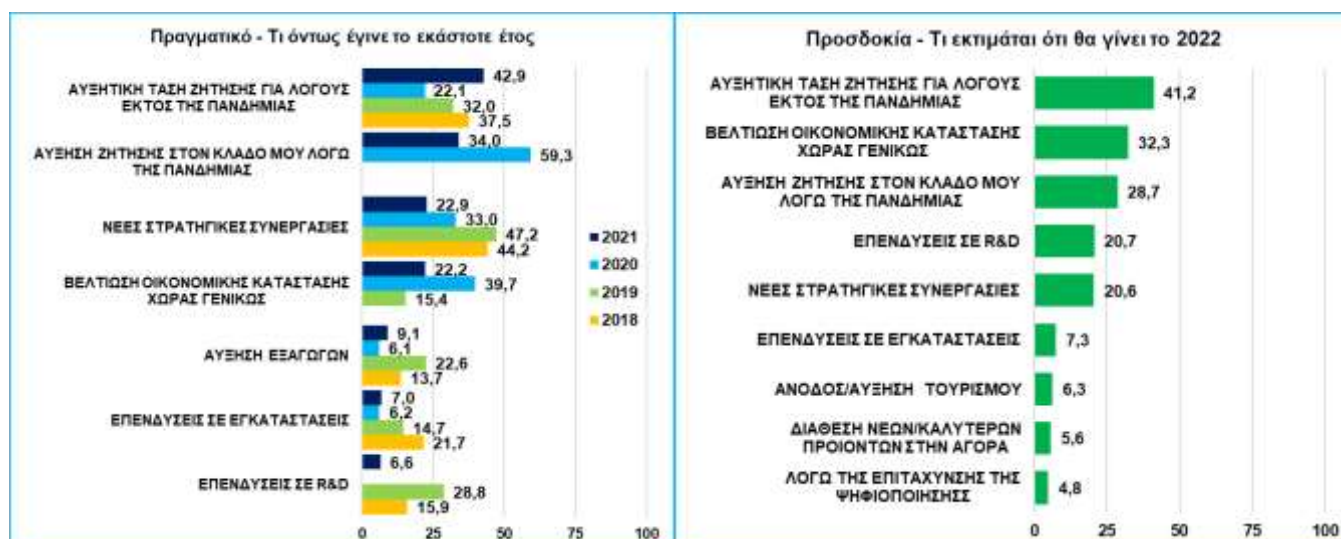

διαφορά σε σχέση με το 2020 οπότε οι λίγες επιχειρήσεις που είχαν καταφέρει να καταγράψουν αύξηση πωλήσεων το είχαν πετύχει για λόγους που συνδέονταν με την πανδημία (**Δ18**).

Ομοίως, και για τον επόμενο χρόνο (2022) η εκτίμηση για αύξηση του τζίρου δεν συνδέεται με τις εξελίξεις στο πεδίο της κρίσης του κορωνοϊού, αλλά πρωτίστως με την αυξητική τάση της ζήτησης για άλλους λόγους, καθώς και με τη γενικότερη βελτίωση της οικονομίας, σημείο που είναι σημαντικό (βλ. γράφημα δεξιά). Αξιολογικά ποσοστά καταλαμβάνουν επίσης, οι επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη και οι νέες στρατηγικές συνεργασίες.

Δ18. Λόγοι αύξησης του Κύκλου Εργασιών σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο (αριστερά) και τον επόμενο χρόνο (δεξιά)

Οι απαντήσεις είναι σε ποσοστά. Δυνατότητα δύο απαντήσεων.

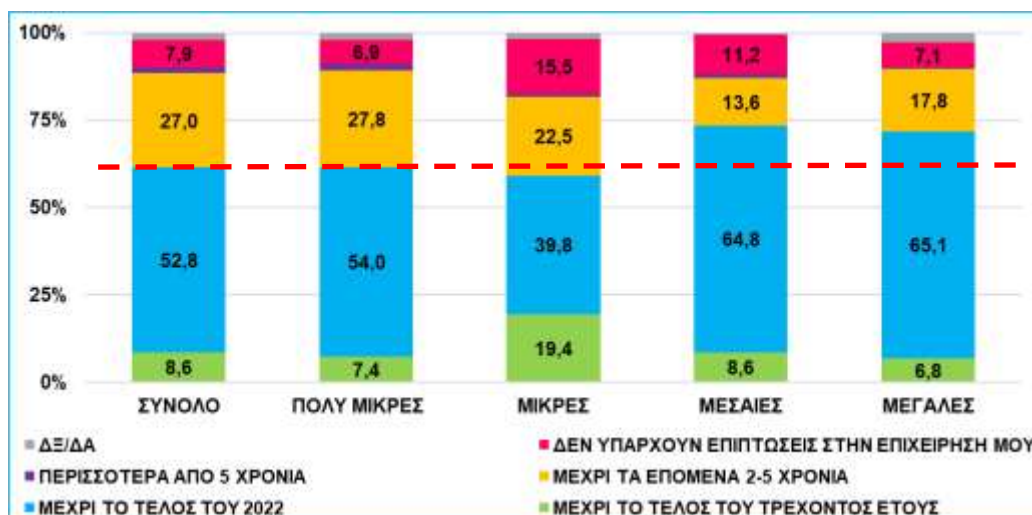

6. Το επιχειρηματικό περιβάλλον στην εποχή του covid-19

Έξι στις 10 επιχειρήσεις προσδοκούν ότι οι συνέπειες της πανδημίας θα έχουν διάρκεια ως το τέλος του 2022

Το 61,4% των επιχειρήσεων προσδοκά ότι **θα είναι σχετικά σύντομη η διάρκεια των επιπτώσεων της κρίσης της πανδημίας στη λειτουργία τους**, δηλαδή έως το τέλος του 2022 (**Δ19**), αποτυπώνοντας περισσότερο μια ανάγκη αισιοδοξίας, παρά τη δυνατότητα μιας ουσιαστικής εκτίμησης. Οι μεγαλύτερες με πάνω από 50 εργαζομένους παρουσιάζονται πιο αισιόδοξες συγκριτικά με τις μικρότερες.

Δ19. Εκτίμηση για τη διάρκεια των επιπτώσεων της πανδημίας του κορωνοϊού στην επιχείρηση, ανά μέγεθος επιχείρησης Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

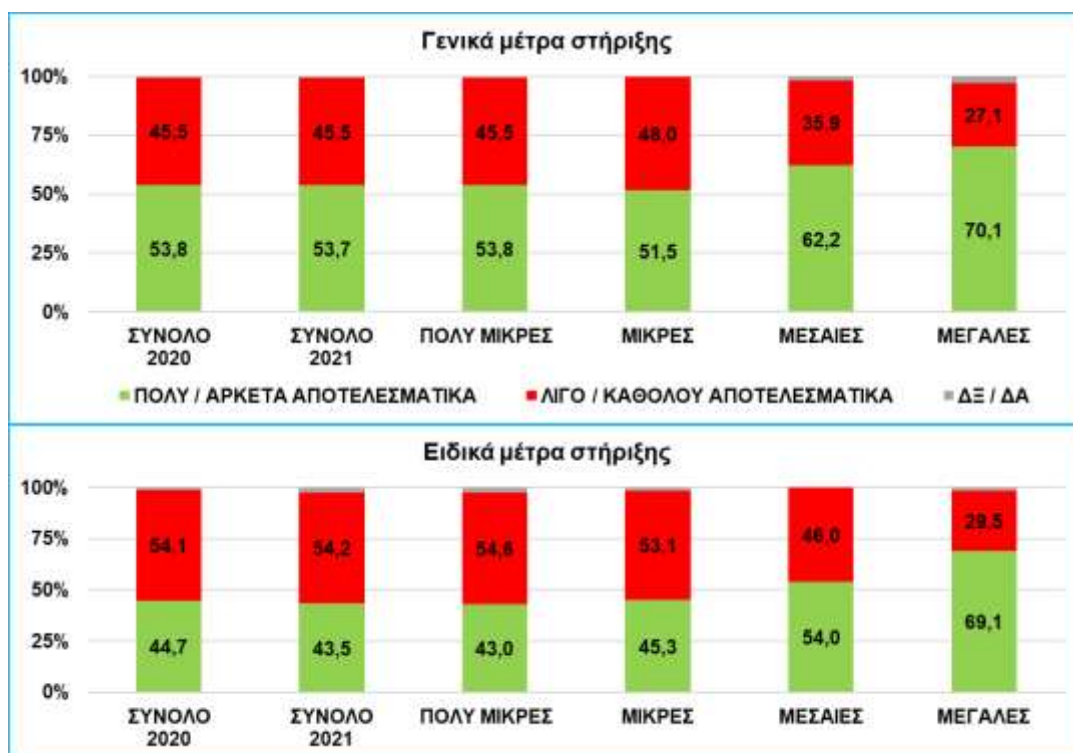

Αποτελεσματικά τα οριζόντια μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων το 2021, αλλά μικρότερη ικανοποίηση για τα ειδικά μέτρα ανά κλάδο

Τα γενικά μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας που υιοθετήθηκαν εντός του 2021 θεωρούνται ως αποτελεσματικά από την πλειονότητα (53,7%). Ωστόσο, η εικόνα αντιστρέφεται στα ειδικά μέτρα ανά κλάδο, με το 54,2% να θεωρεί ότι ήταν μη αποτελεσματικά, εκφράζοντας δυσaráρεσκεια όταν το ερώτημα αφορά με αμεσότητα τις ίδιες (Δ20). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα ποσοστά αξιολόγησης των μέτρων στήριξης για το 2020 ήταν αντίστοιχα και στις δύο περιπτώσεις. Ειδικότερα ως προς την αξιολόγηση των ειδικών μέτρων, σημειώνεται ότι οι μεγάλες και οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν θετική αξιολόγηση (σε αντίθεση δηλαδή με το σύνολο).

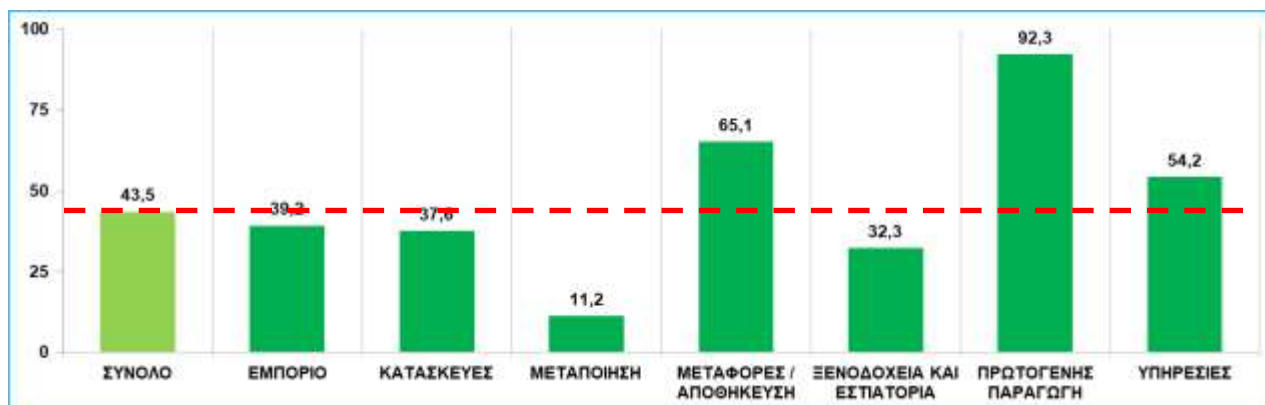
Δ20. Αξιολόγηση γενικών και ειδικών ανά κλάδο μέτρων στήριξης των επιχειρήσεων που υιοθέτησε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού, συνολικά (2020-2021) και ανάλυση ανά μέγεθος επιχείρησης (2021)

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι,
Μικρές 10-49 εργαζόμενοι,
Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και
Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

Σε κλαδική ανάλυση, ο Πρωτογενής Τομέας και οι Μεταφορές / Αποθήκευση παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά θετικής αποτίμησης των μέτρων (92% και 65% αντίστοιχα) (Δ21). Αντιθέτως, πολύ χαμηλό βαθμό θετικής αποτίμησης έχουν κυρίως η Μεταποίηση (11%) και λιγότερο τα Ξενοδοχεία / Εστίαση (32%).

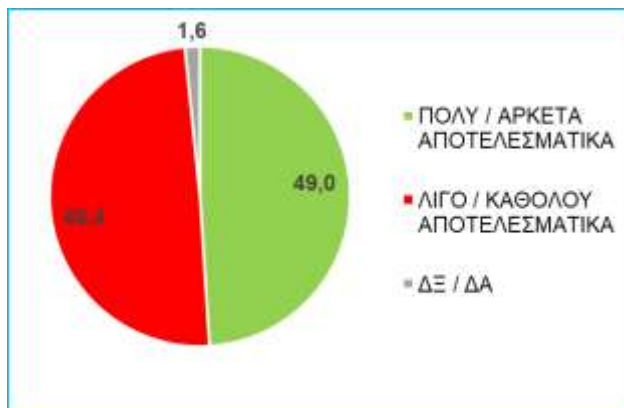
Δ21. Ποσοστό επιχειρήσεων που θεωρεί Πολύ / Αρκετά αποτελεσματικά τα ειδικά ανά κλάδο μέτρα στήριξης που υιοθέτησε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού το 2021

Τέλος, η αξιολόγηση των μέτρων που υιοθετήθηκαν από τα μέσα Σεπτεμβρίου 2021 για τους ανεμβολίαστους εργαζόμενους στους εργασιακούς χώρους είναι ισομερώς μοιρασμένη (49% αποτελεσματικά - 49% μη αποτελεσματικά) ([Δ22](#)).

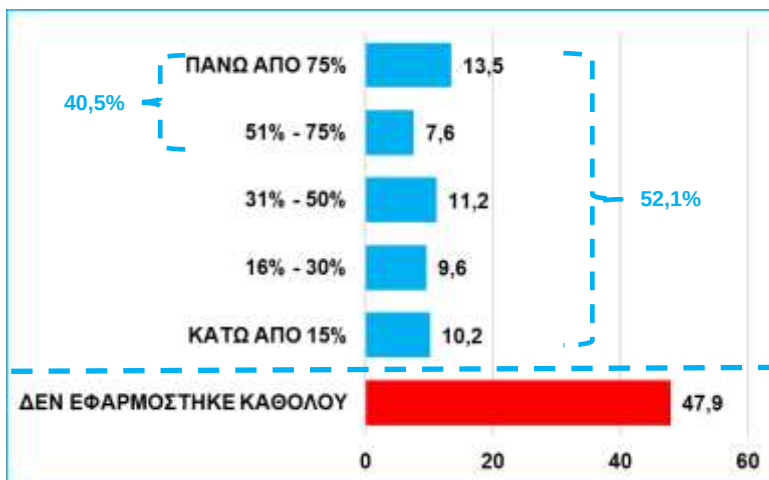
Δ22. Αξιολόγηση μέτρων που υιοθέτησε η κυβέρνηση από τα μέσα Σεπτεμβρίου 2021 για τους ανεμβολίαστους εργαζόμενους στους εργασιακούς χώρους

Δικαιώθηκαν από την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας όσοι την επέλεξαν και για αυτό και θα τη συνεχίσουν ανεξαρτήτως συνθηκών πανδημίας, στις θέσεις εκείνες που ταιριάζει

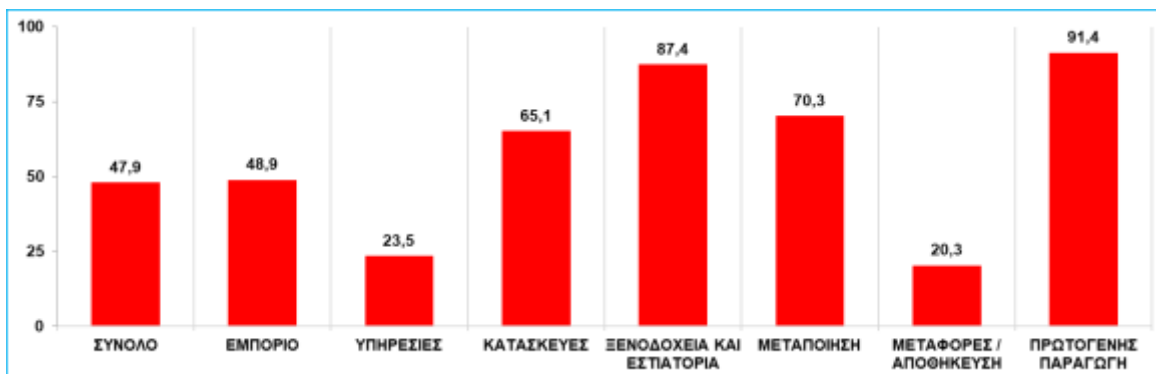
Το 2021 το 52,1% των επιχειρήσεων αξιοποίησε την τηλεργασία ([Δ23](#)). Μεταξύ αυτών, το 40,5% την υιοθέτησε σε ποσοστό πάνω από το 50% του προσωπικού.

Δ23. Βαθμός που εφαρμόστηκε η τηλεργασία μεσοσταθμικά κατά το 2021 στην επιχείρηση, ως ποσοστό επί του προσωπικού

Οι κλάδοι που δεν υιοθέτησαν καθόλου την επιλογή της τηλεργασίας το 2021 παρά τις συνθήκες της πανδημίας είναι η Πρωτογενής Παραγωγή, τα Ξενοδοχεία / Εστίαση, οι Κατασκευές και η Μεταποίηση, κλάδοι που σε μεγάλο βαθμό δεν τους ταιριάζει λόγω των χαρακτηριστικών της φύσης της δραστηριότητάς τους ([Δ24](#)).

Δ24. Ποσοστό επιχειρήσεων που δεν υιοθέτησε την τηλεργασία κατά το 2021, ανά κλάδο

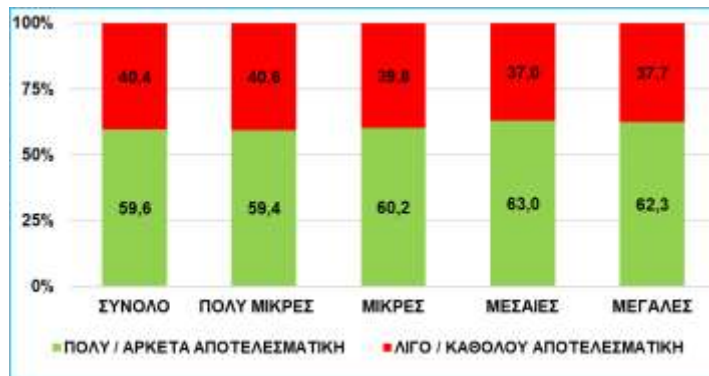

Μεταξύ των επιχειρήσεων που υιοθέτησαν την τηλεργασία το 2021, το **60%** δηλώνει ότι υπήρξε **αποτελεσματική**, ποσοστό που δεν μεταβάλλεται ιδιαίτερα ανά μέγεθος επιχείρησης (**Δ25**).

Δ25. Βαθμός αξιολόγησης της τηλεργασίας στην επιχείρηση κατά το 2021, ανά μέγεθος

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

Αναφορικά με τη **μελλοντική αξιοποίηση της τηλεργασίας** ανεξαρτήτως της πανδημίας, το 35,8% δηλώνει ότι δεν ταιριάζει στη φύση των εργασιών της και για αυτό δεν θα τη χρησιμοποιήσει ξανά (**Δ26**). Το 37,2% θα την αξιοποιήσει σε όσες θέσεις ταιριάζει ανά περίπτωση και πρόσθετο 13% σε όσες θέσεις ταιριάζει συνολικά, δηλαδή μία στις δύο επιχειρήσεις θα την επιλέξει, **δεικνύοντας εύληπτα ότι η τηλεργασία έχει έρθει για να μείνει στην καθημερινότητα των επιχειρήσεων. Μόνο το 11,6%** δηλώνει δεν θα την αξιοποιήσει καθόλου, ενώ έχει τη θεωρητική δυνατότητα.

Δ26. Διατήρηση δυνατότητας της τηλεργασίας στο προσωπικό, ανεξαρτήτως της κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού

Τα επενδυτικά πλάνα των μεγάλων επιχειρήσεων χαρακτηρίζονται από ανθεκτικότητα και δεν επηρεάζονται από αστάθμητους και συγκυριακούς παράγοντες όπως η πανδημία.

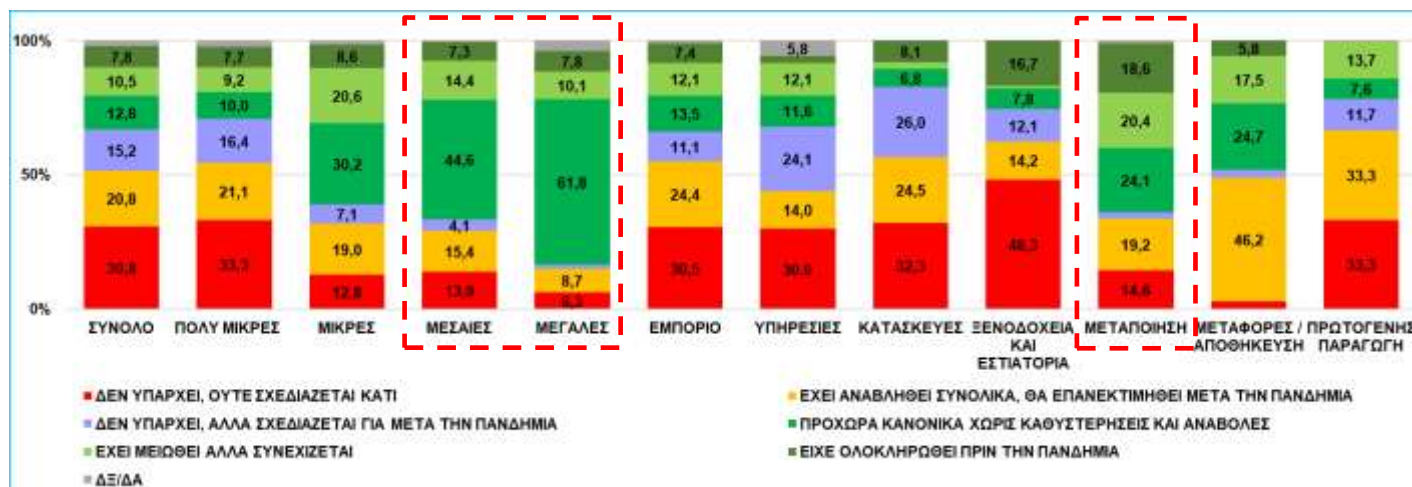
Το μέγεθος της επιχείρησης σχετίζεται με την «αντοχή» του επενδυτικού πλάνου: το 62% των μεγάλων επιχειρήσεων προχωρούν κανονικά δίχως καθυστερήσεις και αναβολές παρά την πανδημία, όπως και το 45% των μεσαίων (**Δ27**). Το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο είναι μόλις 13%, δεικνύοντας εύληπτα την ανθεκτικότητα σε αστάθμητους παράγοντες ανάλογα με το μέγεθος και κατ' επέκταση την ανάγκη να μεγαλώσουν οι Ελληνικές επιχειρήσεις και να καρπωθούν τα οφέλη της μεγαλύτερης κλίμακας.

Σε κλαδικό επίπεδο, το 44% της Μεταποίησης υλοποιεί κάποιο επενδυτικό πλάνο την περίοδο 2020-2021, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό ή με μικρή αναπροσαρμογή εξαιτίας της πανδημίας.

Δ27. Υλοποίηση επενδύσεων από την επιχείρηση εντός του 2020-2021, ανά μέγεθος και κλάδο

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

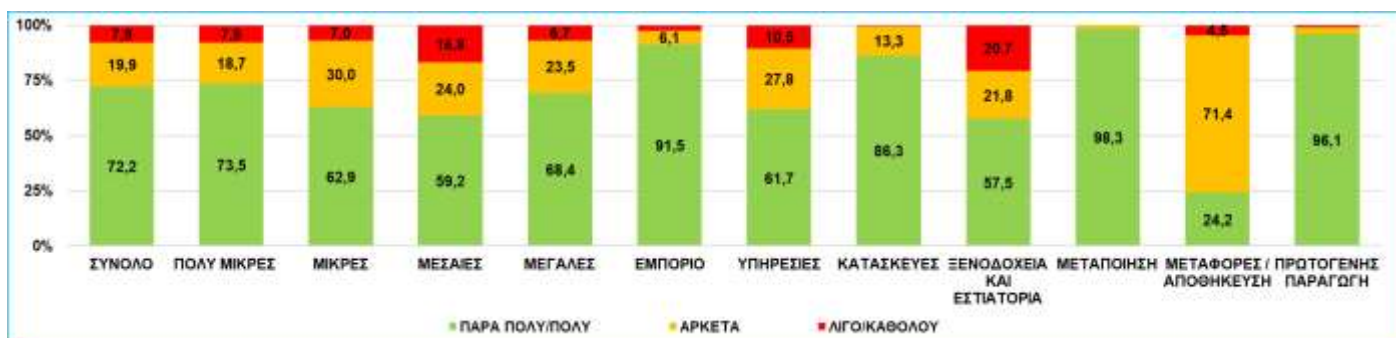
Έντονη η ανησυχία εξαιτίας της αύξησης του κόστους των εισροών - Εκτιμήσεις ότι θα ξεπεράσουν τις δυνατότητες απορρόφησης.

Το 72% των επιχειρήσεων εκφράζει ανησυχία αναφορικά με τις ανατιμήσεις του κόστους των πρώτων υλών, της ενέργειας και των μεταφορικών (Δ28). Οι επιχειρήσεις με πάνω από 10 εργαζομένους εμφανίζουν λίγο μικρότερα ποσοστά σε σύγκριση με το σύνολο, ωστόσο δεν αλλάζει η έντονη ανησυχία που επικρατεί.

Σε κλαδική ανάλυση σχεδόν καθολικά ανήσυχες είναι οι επιχειρήσεις Μεταποίησης, Πρωτογενούς Τομέα και Εμπορίου, δεικνύοντας ότι η φύση των εργασιών τους επηρεάζεται περισσότερο από τις εξελίξεις στο εν λόγω πεδίο και είναι πιο ευάλωτες. Αντίθετα, οι Μεταφορές / Αποθήκευση θεωρούν ότι συγκριτικά θα επηρεαστούν λιγότερο.

Δ28. Βαθμός ανησυχίας από τις πληθωριστικές πιέσεις και το πρόβλημα των ανατιμήσεων του κόστους πρώτων υλών, της ενέργειας και των μεταφορικών, ανά μέγεθος και κλάδο

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

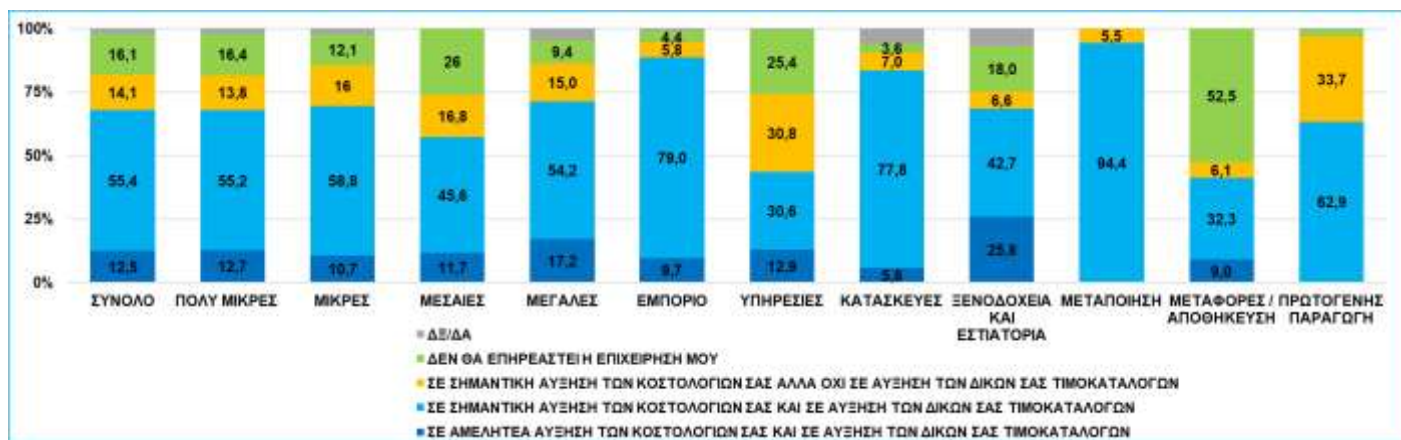

Ως συνέπεια των νέων συνθηκών που διαμορφώνονται, το 55% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι οι ανατιμήσεις εισροών θα οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση των κοστολογίων και σε αύξηση των τιμοκαταλόγων τους (Δ29). Το εν λόγω ποσοστό δεν διαφοροποιείται ιδιαίτερα με το μέγεθος της επιχείρησης, αλλά ανά κλάδο (94% στη Μεταποίηση, 79% στο Εμπόριο και 78% στις Κατασκευές).

Δ29. Εκτίμηση για τις συνέπειες από τις ανατιμήσεις εισροών, ανά μέγεθος και κλάδο

Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

7. Η σχέση των επιχειρήσεων με το περιβάλλον και την κοινωνία.

Ο βαθμός που τα ζητήματα της πράσινης ανάπτυξης και της ανάγκης πράσινης μετάβασης θα επηρεάσουν τις επιχειρήσεις δεν έχει γίνει ακόμα αντιληπτός στην έκταση που θα έπρεπε, αποτυπώνοντας τη δουλειά ενεργοποίησης που πρέπει να γίνει στο εν λόγω πεδίο.

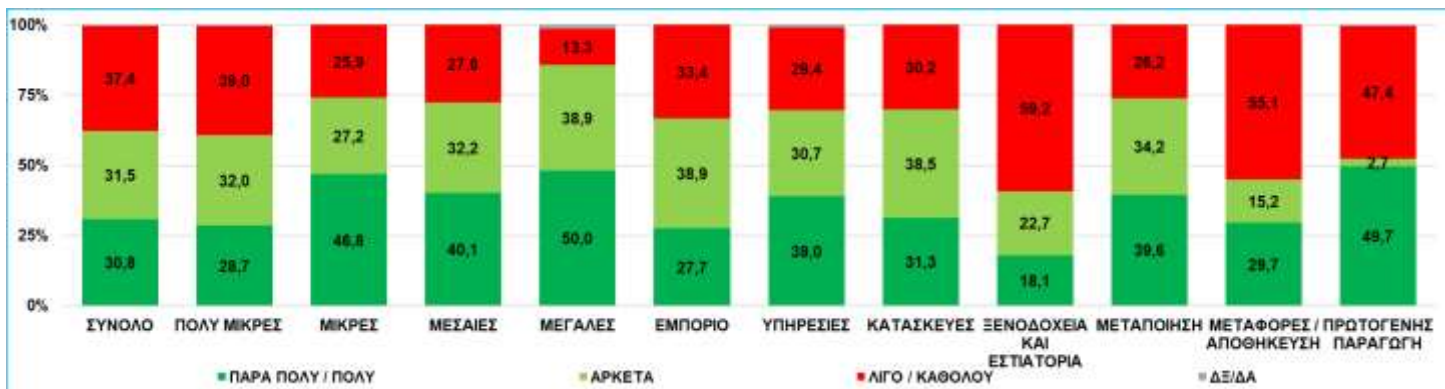
Τα ζητήματα της πράσινης ανάπτυξης και η σημασία τους για τις επιχειρήσεις έχουν αρχίσει δειλά-δειλά να γίνονται συνείδηση. Το 31% δηλώνει ότι τα εν λόγω ζητήματα είναι **Παρά Πολύ / Πολύ σημαντικά** για τις ίδιες και άλλο τόσο ότι είναι **Αρκετά σημαντικά** (Δ30). Ωστόσο διόλου αμελητέο είναι το ποσοστό 38% που δεν τα αξιολογεί ως σημαντικά.

Όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος μιας επιχείρησης, τόσο μεγεθύνεται η σημαντικότητα των ζητημάτων της πράσινης ανάπτυξης, δείχνοντας ένα μεγαλύτερο βαθμό κατανόησης των επερχόμενων προκλήσεων από την απειλή της κλιματικής αλλαγής και τις πολιτικές προτεραιότητες και παρεμβάσεις που προωθούνται για την αντιμετώπισή της (π.χ. δέσμευση της Ευρώπης για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55% έως το 2030).

Ανά κλάδο, η **Μεταποίηση**, οι **Κατασκευές** και οι **Υπηρεσίες** δίνουν αρκετά μεγαλύτερη σημασία στα ζητήματα της πράσινης ανάπτυξης σε σχέση με το σύνολο.

Δ30. Αξιολόγηση σημαντικότητας ζητημάτων πράσινης ανάπτυξης για την επιχείρηση, ανά μέγεθος και κλάδο

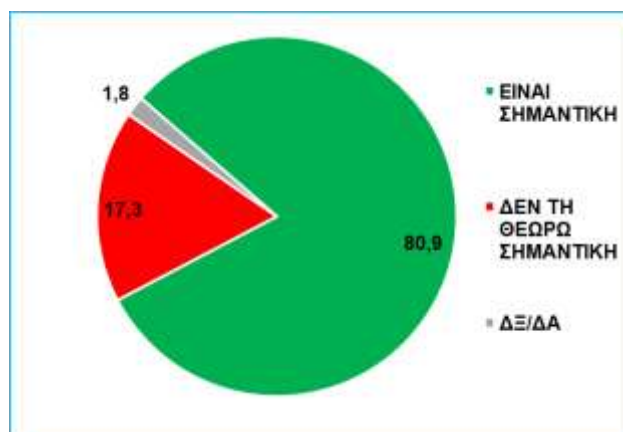
Πολύ Μικρές: 1-9 εργαζόμενοι, Μικρές 10-49 εργαζόμενοι, Μεσαίες 50-99 εργαζόμενοι και Μεγάλες >100 εργαζόμενοι

Όσον αφορά στην αντίληψη των επιχειρήσεων για το πόσο σημαντική είναι για τις ίδιες η πράσινη μετάβασή τους, η πλειονότητα φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι έχει να κερδίσει (81%), προτάσσοντας διάφορους λόγους, όπως ότι συμβάλλει στη μείωση του κόστους λειτουργίας, αποτελεί ευκαιρία για την είσοδο σε νέες αγορές, βελτιώνει τη σχέση της επιχείρησης με τους πελάτες και τους προμηθευτές της και αποτελεί ευκαιρία για την αύξηση της καινοτομικής ικανότητας (Δ31 - Δ32).

Δ31. Αξιολόγηση σημαντικότητας πράσινης μετάβασης της επιχείρησης

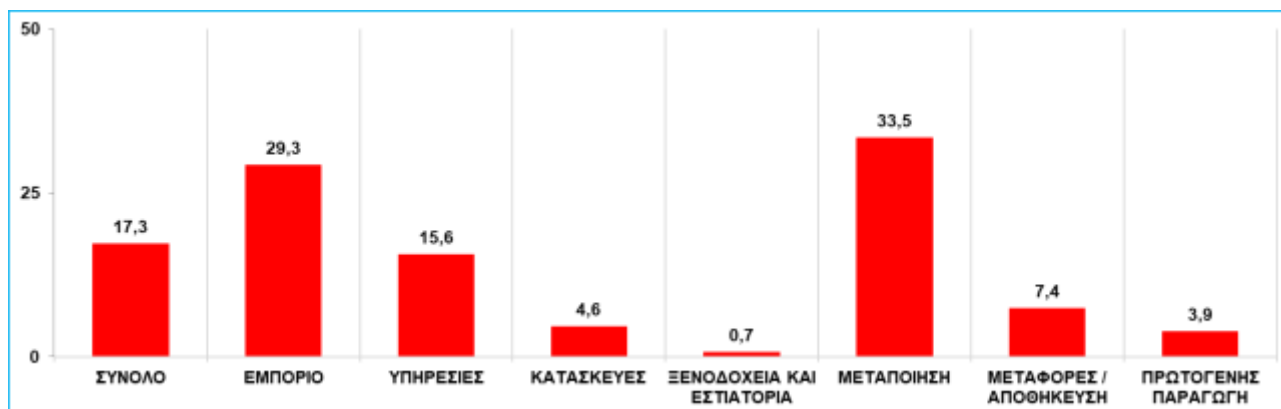
Δ32. Λόγοι για τους οποίους είναι σημαντική η πράσινη μετάβαση της επιχείρησης

Στην αντίθετη πλευρά, το 17% δηλώνει ότι η πράσινη μετάβαση της επιχείρησης δεν είναι σημαντική, ποσοστό που αυξάνεται σε 34% στη Μεταποίηση και σε 29% στο Εμπόριο, γεγονός που είναι ανησυχητικό καθώς δεικνύει το έλλειμμα κατανόησης της αλλαγής παραγωγικού υποδείγματος που θα συντελεστεί (Δ33).

Δ33. Αξιολόγηση σημαντικότητας πράσινης μετάβασης της επιχείρησης, ανά κλάδο

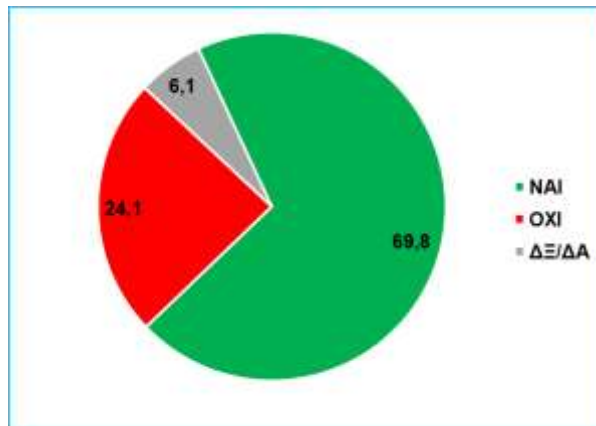
Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Δεν θεωρώ σημαντική».

Αισιοδοξία προσφέρει το γεγονός ότι **το 70% δηλώνει ότι σκοπεύει να επενδύσει στο μέλλον σε δράσεις** που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση της επιχείρησης ([Δ34](#)). Η βασική επιδίωξη θα είναι η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας ([Δ35](#)).

Δ34. Πρόθεση επένδυσης σε τομείς που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση της επιχείρησης στο άμεσο μέλλον

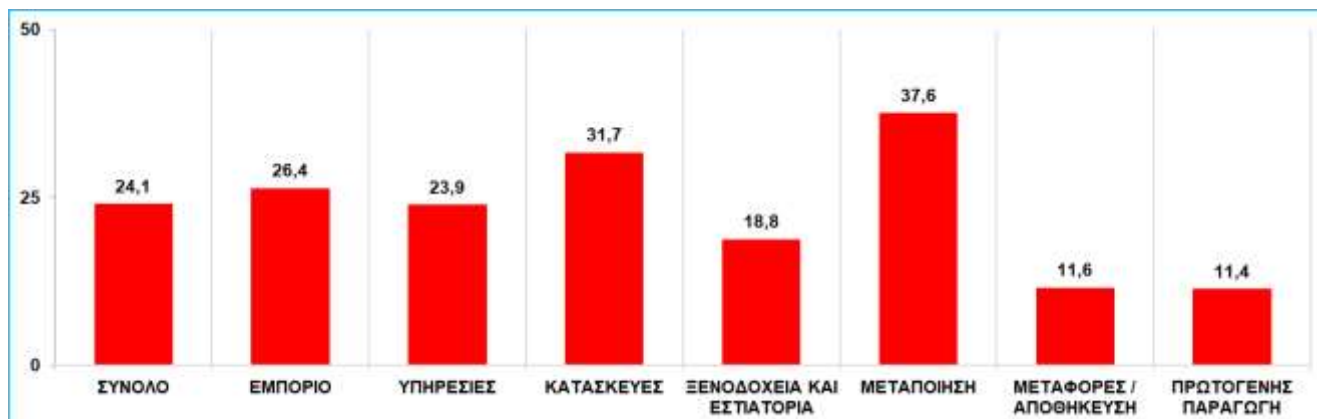
Δ35. Τομείς που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση της επιχείρησης στους οποίους σχεδιάζεται κάποια επένδυση στο άμεσο μέλλον

Ωστόσο **προβληματισμό** προκαλεί το γεγονός ότι σημαντική μερίδα των επιχειρήσεων σε κλάδους όπως η **Μεταποίηση, οι Κατασκευές και το Εμπόριο δεν προτίθενται να προβούν σε κάποια επενδυτική κίνηση για να προσαρμοστούν στις επιταγές της πράσινης μετάβασης**, σημαίνοντας συναγερμό για την ανάγκη ευρύτερης ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης μερίδας επιχειρήσεων, οι οποίες αν δεν αντιληφθούν τις προκλήσεις, μεσοπρόθεσμα θα ξεπεραστούν ([Δ36](#)).

Δ36. Αξιολόγηση πρόθεσης επένδυσης σε τομείς που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση της επιχείρησης στο άμεσο μέλλον

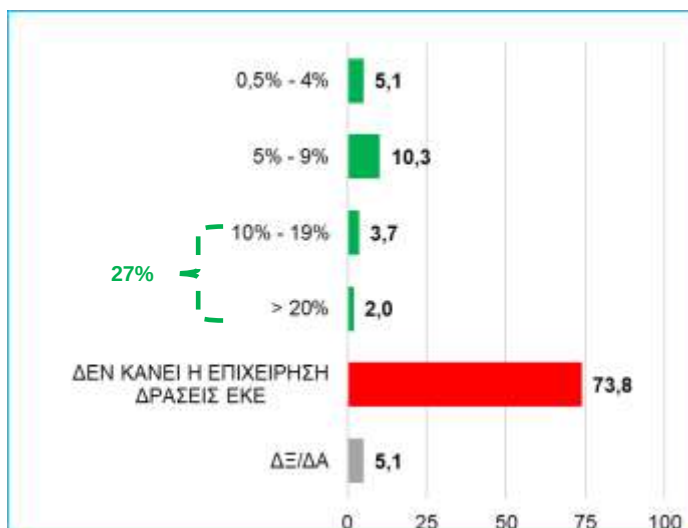
Εμφάνιση ποσοστού (%) απάντησης «Δεν θα επενδύσω».

Σχεδόν μία στις τέσσερις επιχειρήσεις επενδύει σε δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ)

Το 74% των επιχειρήσεων δεν προβαίνει σε επενδύσεις σε δράσεις ΕΚΕ (Δ37). Μεταξύ μόνο των επιχειρήσεων που εντάξει στη στρατηγική τους τέτοιου είδους πρωτοβουλίες, το 27% επενδύει μεσοσταθμικά πάνω από 10% του κύκλου εργασιών της.

Δ37. Ποσοστό επί του Κύκλου Εργασιών της επιχείρησης που επενδύεται, μεσοσταθμικά, σε δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) κάθε χρόνο

Δράσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής είναι αυτές που επιλέγονται από το 46,3% και ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά δράσεις στους τομείς της υγείας, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού (Δ38).

Δ38. Τομείς στους οποίους επενδύει η επιχείρηση με δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ)
Μόνο όσες επιχειρήσεις επενδύουν σε δράσεις ΕΚΕ

Οι μεγάλες επιχειρήσεις βλέπουν ως «οδηγό» για το χτίσιμο σχέσεων εμπιστοσύνης με την κοινωνία ποιοτικά στοιχεία όπως η συνεχής εκπαίδευση και εξέλιξη των εργαζομένων και η καλή διακυβέρνηση, ενώ οι μικρότερες εστιάζονται στο ζήτημα των αμοιβών

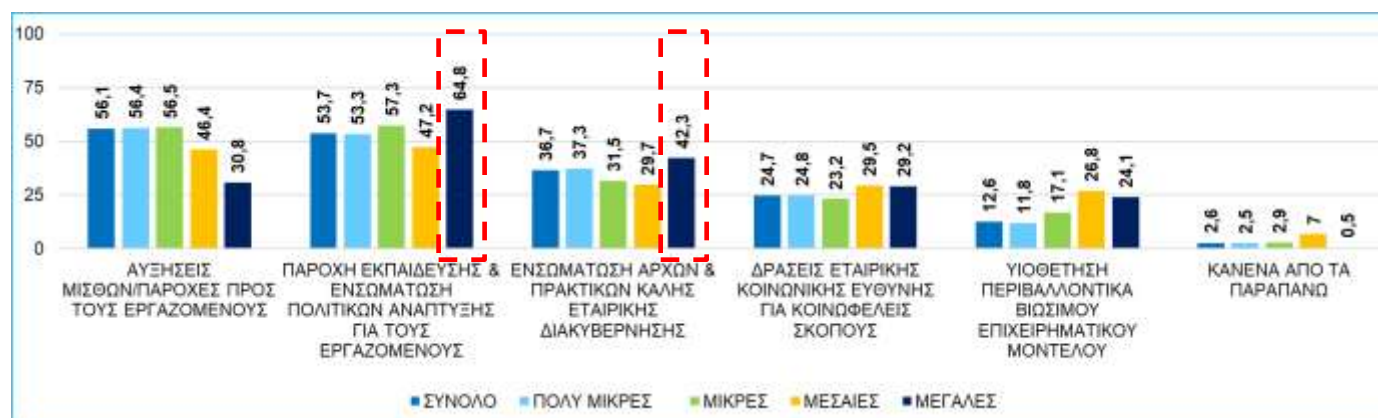
Οι αυξήσεις σε μισθούς / παροχές προς τους εργαζομένους (56%), μαζί με την εκπαίδευση / δράσεις ανάπτυξης των εργαζομένων (54%) αποτελούν τους βασικότερους τρόπους που μπορούν να συμβάλουν πιο αποτελεσματικά στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στην επιχειρηματικότητα (Δ39). Οι πρακτικές καλής εταιρικής διακυβέρνησης, οι δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα καταλαμβάνουν χαμηλότερα ποσοστά (37%, 25% και 13% αντίστοιχα). Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες, οι μεγάλες επιχειρήσεις διαφοροποιούνται,

δίνοντας πολύ μεγαλύτερη σημασία σε ποιοτικά στοιχεία, όπως η εκπαίδευση και εξέλιξη των εργαζομένων (65%) και η ενσωμάτωση των πρακτικών καλής εταιρικής διακυβέρνησης (42%). Ένας λόγος για αυτό μπορεί να είναι ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις δίνουν ήδη καλές αμοιβές στους εργαζομένους τους και συχνά οι θέσεις εργασίας που προσφέρουν συνδέονται με υψηλότερο βαθμό εξειδίκευσης (και άρα εξ ορισμού καλύτερες αμοιβές).

Δ39. Τρόποι με τους οποίους μια επιχείρηση μπορεί να συμβάλει πιο αποτελεσματικά στη ενίσχυση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στην επιχειρηματικότητα

Σημ.: Δεν εμφανίζονται τα ποσοστά «Με άλλο τρόπο» και «Δεν ξέρω / Δεν απαντώ».

8. Προτάσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Στον πίνακα που ακολουθεί (Δ40) παρουσιάζονται συνοπτικά οι προτάσεις που αναδεικνύουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις για την ουσιαστική βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Στο επίκεντρο βρίσκονται εύλογα όλα τα θέματα που αφορούν στην προσέλκυση επενδύσεων και την εξασφάλιση της απαραίτητης χρηματοδότησης, καθώς και στη σαφήνεια του ρυθμιστικού πλαισίου και την άρση των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Ακόμα, προτεραιοποιείται η συνέχιση του ψηφιακού μετασχηματισμού των δομών του κράτους και τέλος επιμέρους παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμποδίων που χρονίζουν.

Δ40. 40 προτάσεις των επιχειρήσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

A. Προσέλκυση επενδύσεων και καλύτερη χρηματοδότηση

1. Αποτελεσματική διάχυση στην αγορά ευρωπαϊκών εργαλείων χρηματοδότησης
2. Παροχή φορολογικών κινήτρων για ενθάρρυνση επενδύσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων
3. Επιτάχυνση διαδικασιών ένταξης και αποπληρωμής προγραμμάτων ΕΣΠΑ και αναπτυξιακών νόμων
4. Παροχή φορολογικών κινήτρων για ενθάρρυνση επενδύσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη
5. Επιδοτήσεις για τη μείωση των επιτοκίων δανεισμού από το τραπεζικό σύστημα
6. Οριζόντια επενδυτικά κίνητρα και φοροαπαλλαγές, όπως οι επιταχυνόμενες αποσβέσεις και οι υπερ-αποσβέσεις
7. Ταχύτεροι συμψηφισμοί η/και επιστροφές ΦΠΑ (tax portfolio)

Β. Ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο

8. Ταχύτερη ευθυγράμμιση της νομοθεσίας με τις αποφάσεις των Ανωτάτων Δικαστηρίων και της νομολογίας των δικαστηρίων της ΕΕ
9. Εξέταση ποιότητας αποφάσεων δικαστηρίων
10. Αναθεωρήσεις υφιστάμενων πολεοδομικών σχεδίων και σχεδίων που βρίσκονται σε ισχύ για πολλά έτη χωρίς να έχουν αναθεωρηθεί
11. Διενέργεια στοχευμένης διαβούλευσης με ειδικές ομάδες εμπλεκομένων μερών
12. Υλοποίηση υποχρεωτικής κωδικοποίησης της νομοθεσίας με επίπτωση στη λειτουργία της επιχείρησης
13. Θέσπιση χρήσεων γης για το σύνολο της Ελληνικής επικράτειας μέσα από τα νέα τοπικά ειδικά πολεοδομικά σχέδια

Γ. Μείωση γραφειοκρατίας

14. Επιτάχυνση και απλοποίηση των διαγωνιστικών διαδικασιών δημοσίων συμβάσεων
15. Καθιέρωση μονίμου και πιο απλού μηχανισμού εξωδικαστικού συμβιβασμού ρύθμισης οφειλών
16. Άρση περιορισμών σε εκσυγχρονισμό / επέκταση εγκαταστάσεων επιχειρήσεων
17. Θέσπιση διαδικασίας αξιολόγησης των προμηθευτών του δημοσίου και διασύνδεση των αποτελεσμάτων με τη συμμετοχή σε επόμενους διαγωνισμούς προμηθειών

Δ. Ψηφιακός μετασχηματισμός

18. Πλήρης ηλεκτρονικοποίηση προ-τελωνειακών και τελωνειακών διαδικασιών («Ενιαία Θυρίδα»)
19. Ενοποίηση των αδειοδοτικών διαδικασιών (εγκατάσταση, λειτουργία, περιβάλλον, απόβλητα) σε ένα διασυνδεδεμένο πληροφοριακό σύστημα
20. Διασύνδεση του ΓΕΜΗ με TAXIS, ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, Πρωτοδικεία, Μητρώο Σημάτων, Τράπεζες, για όλες τις μεταβολές στη λειτουργία της επιχείρησης από τη σύσταση μέχρι και την παύση λειτουργίας της
21. Ανάπτυξη του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη οπου θα είναι διαθέσιμη κάθε θεσμική γραμμή και πληροφορία σε σχέση με τη χρήση του εδάφους
22. Επιτάχυνση εφαρμογής δράσεων ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και διασύνδεση με πληροφοριακά συστήματα άλλων εμπλεκομένων φορέων

Ε. Καλύτερες δουλειές

23. Επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών για νέες προσλήψεις
24. Σταδιακή κατάργηση των συντελεστών ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης φυσικών προσώπων
25. Πάγια μείωση μη μισθολογικού κόστους εργασίας (ασφαλιστικές εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων κατά 5%)
26. Απλοποίηση του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για προαναγγελία υπερεργασίας-υπερωρίας και προ-δήλωση άδειας κ.ά.
27. Ευελιξία στην οργάνωση του χρόνου εργασίας με δυνατότητα διευθέτησης με απόφαση εργοδότη

ΣΤ. Στοχευμένες παρεμβάσεις

28. Βελτίωση της πρόσβασης σε δευτερογενείς πρώτες ύλες
29. Ενίσχυση των ελεγκτικών αρχών με προσωπικό και πόρους για την αύξηση του αριθμού των ελέγχων

30. Χαμηλά τέλη μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου
31. Δράσεις εκπαίδευσης στελεχών δημόσιας διοίκησης στις αρχές της καλής νομοθέτησης
32. Μεγαλύτερη εφαρμογή των «Συμφωνιών Πλαισίου» και του «Ανταγωνιστικού Διαλόγου» στις δημόσιες προμήθειες
33. Ανταγωνιστικοί διεθνώς οροί για την περίοδο 2020-2030 για τη χρήση δικαιωμάτων ρύπων από την ελληνική βιομηχανία
34. Διευθέτηση ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων
35. Εντατικοποίηση ελέγχων για την πάταξη του λαθρεμπορίου στις εισαγωγές και τις εξαγωγές
36. Εξορθολογισμός των προστίμων, με βάση την αρχή της αναλογικότητας της παράβασης
37. Περιορισμός του αριθμού των αναβολών των δικών
38. Δράσεις εκπαίδευσης των δικαστών σε θέματα επιχειρήσεων
39. Στοχευμένη ενίσχυση των ελέγχων στις πύλες εισόδου στη χώρα
40. Επίσπευση διεθνών εμπορικών συμφωνιών για το άνοιγμα νέων αγορών για τις εξαγωγές σε τρίτες χώρες
Σημ.: Πρόκειται για προτάσεις που επέλεξαν οι επιχειρήσεις για τη βελτίωση της καθημερινής τους λειτουργίας (micro περιβάλλον) και έλαβαν ποσοστά πάνω από 30%.

Δ41. Ταυτότητα έρευνας	
Περίοδος	20.09-25.10.2020
Δείγμα	610 επιχειρήσεις, στάθμιση βάσει στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ και ΕΡΓΑΝΗ
Μέθοδος	Μεικτή μεθοδολογία (τηλεφωνική έρευνα και μέσω web)
Αντιπροσωπευτικότητα	Με βάση: α) κλάδο, β) μέγεθος (αριθμό εργαζομένων) και γ) έδρα επιχείρησης
Ποιοι απάντησαν	Υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων (Γενικοί Διευθυντές, Διευθύνοντες Σύμβουλοι κ.ά.)
Δομή	1. Αξιολόγηση εμποδίων στο επιχειρείν (macro και micro περιβάλλον) και εντοπισμός λύσεων για την αντιμετώπισή τους 2. Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας μεταρρυθμίσεων τους τελευταίες 12 μήνες, ανά πεδίο επιχειρηματικού περιβάλλοντος 3. Αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις από τη δημόσια διοίκηση 4. Γενική αξιολόγηση του οικονομικού κλίματος (πορεία χώρας και επιχειρήσεων, επιδράσεις covid-19) 5. Σχέση επιχειρηματικότητας με το περιβάλλον και την κοινωνία

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€331 δισ.
64% συνόλου

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€58 δισ.
46% συνόλου

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€71 δισ.
40% συνόλου

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,6 δισ.
41% συνόλου

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
221.000
12% συνόλου

ΜΙΣΘΟΙ
€5,5 δισ.
20% συνόλου

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,3 δισ.
24% συνόλου

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,2 δισ.
27% συνόλου

Τα ποσοστά αναφέρονται στο σύνολο: α) 33 χιλ. οικονομικών καταστάσεων χρήσης 2019 (ενεργητικό, ίδια κεφάλαια, πωλήσεις και κέρδη), β) των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα (εργαζόμενοι), γ) των τακτικών αποδοχών και ασφαλιστικών εισφορών των ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ (μισθοί και ασφαλιστικές εισφορές) και δ) των εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (φόροι).

Πηγή: Εκτιμήσεις ΣΕΒ με βάση στοιχεία 2019 από ICAP, Υπουργείο Οικονομικών, ΕΦΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ.

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

**ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ**

